

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Katedra: Účetnictví a financí

Bakalářská práce

**Kreativní účetnictví ve vazbě na omezení vybraných okruhů
chyb v podmínkách českých účetních předpisů**

Vedoucí práce:

Ing. Zita Drábková, Ph.D.

Autor práce:

Michala Blažíčková

České Budějovice

2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michala BLAŽÍČKOVÁ**
Osobní číslo: **E10058**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Kreativní účetnictví ve vazbě na omezení vybraných okruhů
chyb v podmínkách českých účetních předpisů**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:
Vyhodnocení účetních chyb vybraného okruhu účetnictví. Návrhy na omezení účetních chyb v praxi.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární přehled
 - Základní účetní pojmy
 - Kreativní účetnictví
 - Vymezení účetních chyb
3. Metodika
4. Praktická část
 - Vybrané účetní chyby
 - Vyhodnocení
 - Návrhy na omezení vybraných účetních chyb v praxi
- 5 . Diskuse
6. Závěr
 - Summary + Keywords v AJ
 - Seznam literatury
 - Seznam obrázků, tabulek a grafů
 - Seznam příloh
 - Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. KRUPOVÁ, L. Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví - možnosti a meze. Praha: Komora auditorů České republiky, 2001. 64 s, ISBN 80-902855-2-X.
 2. RYNEŠ, P. Podvojně-účetnictví a účetní závěrka. Olomouc: Anag, 2011. 1031 s, ISBN 978-80-7263-633-4.
 3. KOVANICOVÁ, D. Abeceda účetních znalostí pro každého. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 413 s, ISBN 978-80-7273-156-5.
 4. DUŠEK, J. Jak se vyhnout chybám v účetnictví. Praha: GRADA Publishing, 2011. 128 s, ISBN 978-80-247-3539-9.
- Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů
České účetní standardy pro podnikatele

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zita Drábková, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 1. března 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2013

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 22. dubna 2013

.....
Michala Blažíčková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Zitě Drábkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování této bakalářské práce.

OBSAH:

1	ÚVOD	3
2	LITERÁRNÍ PŘEHLED	5
2.1	ZÁKLADNÍ ÚČETNÍ POJMY	5
2.1.1	Účetní jednotka	5
2.1.2	Účetní období	5
2.1.3	Aktiva	6
2.1.4	Pasiva	8
2.1.5	Náklady	8
2.1.6	Výnosy	9
2.1.7	Výsledek hospodaření	9
2.2	KREATIVNÍ ÚČETNICTVÍ	10
2.2.1	Definice kreativního účetnictví	10
2.2.2	Window dressing	12
2.2.3	Mimobilanční financování	13
2.2.4	Motivy vedoucí k používání kreativního účetnictví	14
2.2.5	Výhody a nevýhody kreativního účetnictví	15
2.2.6	Boj s kreativním účetnictvím	16
2.3	VYMEZENÍ ÚČETNÍCH CHYB	18
2.3.1	Definice účetní chyby	18
2.3.2	Vznik účetních chyb	19
2.3.3	Opravy účetních chyb	20
2.3.4	Následky chyb	21
3	METODIKA	25
4	PRAKTICKÁ ČÁST	26
4.1	ÚČETNÍ CHYBY V OBLASTI DLOUHODOBÉHO MAJETKU	26
4.1.1	Vstupní cena dlouhodobého majetku	27
4.1.2	Technické zhodnocení x oprava a udržování	32
4.1.3	Odpisy	33
4.1.4	Další chyby týkající se dlouhodobého majetku	34
4.2	VYHODNOCENÍ	36
4.2.1	Vstupní cena dlouhodobého majetku	36

4.2.2	Technické zhodnocení a opravy	38
4.2.3	Odpisy.....	40
4.2.4	Další chyby týkající se dlouhodobého majetku	43
4.3	NÁVRHY NA OMEZENÍ VYBRANÝCH ÚČET. CHYB V PRAXI	46
5	DISKUZE	51
6	ZÁVĚR	53
6.1	Klíčová slova	54
7	SUMMARY	55
7.1	Key words	56
8	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	57
9	SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ	60
10	SEZNAM ZKRATEK.....	61

1 ÚVOD

Všechny účetní jednotky jsou povinny řídit se českým právním řádem. Ten pomocí zákonů, vyhlášek, nařízeních stanovuje určitá pravidla pro správné vedení účetnictví. Se správným vedením účetnictví souvisí mimo jiné i používání celé řady účetních pojmů. A právě v první kapitole teoretické části bude několik základních účetních pojmů, se kterými bude pracováno dále v této práci, přiblíženo a vysvětleno. Největší pozornost bude věnována dlouhodobému majetku, neboť na tuto oblast bude zaměřena praktická část této práce.

Avšak můžeme říci, že právní řád nejsou pouze striktně stanovená pravidla, ale v mnohých případech zde existuje možnost volby mezi několika možnostmi. Právě určitá volnost při výběru účetních metod a postupů vedla mimo jiné ke vzniku pojmu kreativní účetnictví. Všeobecně se tento pojem spojuje s upravováním účetních dat, metod, či vykazovaných údajů tak, aby podnik vykázal lepší výsledky. Tento pojem se stal v současnosti velice aktuálním, neboť čím dál více účetních jednotek tento způsob vedení účetnictví používá. V další části práce bude tedy tento pojem vysvětlen, budou zde popsány metody, které jsou v kreativním účetnictví nejčastěji používány, dále výhody a nevýhody kreativního účetnictví, motivy vedoucí účetní jednotky k využívání této techniky atd.

V dnešní době dochází velmi často ke změnám některých ustanovení a to přispívá ke značnému výskytu chyb při vedení účetnictví. Řada účetních jednotek totiž nevnímá, či nechce vnímat změny, které s sebou novelizace předpisů nesou a to mimo jiné zapříčiňuje vznik účetních chyb. Avšak řada účetních chyb je již všeobecně rozšířena a poměrně velká část účetních jednotek tyto skutečnosti ani za chyby nepovažuje, což je jedním z největších problémů v účetnictví. V poslední kapitole teoretické části této práce se zaměřím tedy na vymezení pojmu účetní chyba, kde vznikají účetní chyby, jaké mají následky atd.

Praktická část bude rozdělena do tří kapitol: Vybrané účetní chyby, Vyhodnocení, Návrhy na omezení vybraných účetních chyb v praxi. Praktickou část zaměřím na účetní chyby v oblasti dlouhodobého majetku, neboť velká část odborníků považuje tuto oblast za velmi problematickou a mě osobně chyby v této oblasti nejvíce zaujaly. V první kapitole tedy vyjmenuji a vysvětlím chyby související s dlouhodobým majetkem. V kapitole Vyhodnocení zdůrazním dopady vybraných chyb do účetnictví.

V poslední kapitole praktické části této bakalářské práce bude uveden návrh, jak vybraným chybám předcházet a tedy jak omezit jejich vznik.

Hlavním cílem této práce je vyhodnocení účetních chyb vybraného okruhu účetnictví a stanovení návrhu na omezení účetních chyb v praxi. Samozřejmě druhů účetních chyb je nepřehledné množství a není možné je všechny obsáhnout v jedné práci, proto bude záběr této práce zúžen pouze na oblast dlouhodobého majetku. Avšak i tak je třeba si uvědomit, že každá účetní jednotka může chybovat v odlišných případech. V této práci budou tedy vysvětleny, popsány a vyhodnoceny pouze ty nejčastější chyby v oblasti dlouhodobého majetku. Pro lepší znázornění určitých chybových situací budou použity příklady. V rámci celé této bakalářské práce bude účtováno na čísla účtů, která jsou uvedena ve vzorovém účtovém rozvrhu pro podnikatele.

2 LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 ZÁKLADNÍ ÚČETNÍ POJMY

Účetnictví v České republice je upraveno zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb., vyhláškou č. 500/2002 Sb., Českými účetními standardy a řadou dalších právních předpisů. Aby bylo účetnictví vedeno dle všech předpisů, je pro účetní jednotku důležitá i znalost příslušných účetních pojmů.

S účetnictvím však souvisí nepřeberné množství pojmů. Následující přehled rozhodně nezahrnuje všechny účetní pojmy, další informace lze najít např. v knize Ing. Petra Ryneše *Podvojně účetnictví a účetní závěrka* [8] či v knize Dany Kovanicové – *Abeceda účetních znalostí pro každého* [3].

2.1.1 Účetní jednotka

Účetní jednotkou může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Stanou se jí, pokud splní požadavky stanovené zákonem o účetnictví (viz § 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění). Účetní jednotka je povinna účtovat v soustavě podvojněho účetnictví (existuje však výjimka a tou výjimkou jsou fyzické osoby dle § 1 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví, které se sice staly účetní jednotkou, ale v soustavě podvoj. účetnictví budou účtovat až v dalším roce, následujícím po roce, kdy se staly účet. jednotkou).

Účetní jednotky musí vést účetnictví správně, průkazně, úplně, srozumitelně, trvale, přehledně a musí dodržovat tzv. obecně uznávané účetní zásady (např. zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti, zásada oceňování nebo zásada bilanční kontinuity) [8].

Pojem účetní jednotka není úplně totožný s pojmem podnik (který je vymezen v obchodním zákoníku jako objekt práva a nelze mu ukládat povinnosti). Pokud se v následujícím textu objeví pojem podnik, je pro zjednodušení brán ve významu účetní jednotky podle zákona o účetnictví.

2.1.2 Účetní období

Účetní období je obvykle 12 nepřetržitě po sobě jdoucích měsíců – nemusí se však vždy shodovat s kalendářním rokem (může začít např. 1. září 2012 a končit 31. srpna

2013, v tom případě mluvíme o tzv. hospodářském roku). V tomto období účetní jednotka musí zaúčtovat v účetních knihách všechny účetní případy. Na konci účetního období dojde k sestavení účetní závěrky. Přesněji je pojem účetní období vysvětlen v § 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

2.1.3 Aktiva

Aktiva jsou vložené prostředky kontrolované podnikem, které vznikly jako výsledek minulých událostí a podnik u nich očekává, že mu v budoucnosti přinesou ekonomický prospěch, budoucí užitek [3].

Součástí aktiv je mimo jiné **dlouhodobý majetek**. Můžeme ho definovat jako majetek, který setrvává v podniku dobu delší než jeden rok, vstupní cena je vyšší, opotřebovává se postupně během doby své životnosti a poskytuje tedy dlouhodobý ekonomický prospěch.

Při pořízení dlouhodobého majetku je velmi důležité správné ocenění tohoto majetku v účetnictví. V současnosti nejsou v žádném účetním předpise stanoveny povinné minimální vstupní ceny, od kterých by majetek mohl být považován za dlouhodobý. A tedy hranice, odkdy majetek může být účetně považován za dlouhodobý, stanoví sama účetní jednotka. Avšak většina současných účetních jednotek pro zjednodušení a sladění účetnictví s daňovými účely přebírá limity ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. Tyto limity jsou:

- u hmotného majetku vstupní cena obvykle vyšší než 40 000 Kč,
- u nehmotného majetku vstupní cena vyšší než 60 000 Kč.

Pro potřeby této bakalářské práce budeme uvažovat minimální vstupní ceny dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu.

Cena dlouhodobého majetku se promítá do nákladů prostřednictvím odpisů. Odpis lze definovat jako opotřebení majetku, vyjádřené v Kč za určitý časový úsek. V podmínkách českých předpisů rozlišujeme odpisy účetní a daňové.

Účetní odpisy mají co nejpřesněji vystihovat míru opotřebení dlouhodobého majetku a účetní jednotka je povinna tyto odpisy počítat a účtovat. Obvykle se používají dvě metody stanovení účetních odpisů:

- odpisy dle doby životnosti (např. majetek bude odepsán za 4 roky),
- odpisy dle výkonu (např. majetek bude odepsán po vyrobení 50 000 ks výrobků).

Účetní odpisy upravuje ZÚČ, vyhláška č. 500/2002 Sb. a ČÚS č. 013.

Daňové odpisy jsou upraveny § 26 - § 32 ZDP. Způsob výpočtu těchto odpisů je pevně stanoven. Účetní jednotka zařadí konkrétní druh majetku do jedné z odpisových skupin - každé účetní skupině náleží určité odpisové sazby a na základě těchto sazeb účetní jednotka tyto odpisy vypočítává. Zákon o daních z příjmů povoluje dva druhy výpočtu daňových odpisů:

- rovnoměrné odpisy (lineární),
- zrychlené odpisy (degresivní).

Účetní jednotka si může vybrat druh odpisů (rovnoměrné či zrychlené) pro jednotlivý majetek. Vybraný způsob už pak ale v průběhu odpisování nesmí měnit. Je však možné, že se v podniku využívají oba způsoby (rovnoměrný i zrychlený) odpisování, například pokud podnik u každého majetku zvolil jiný druh odpisů.

V podniku dále dochází velmi často k úpravám dlouhodobého majetku. Při těchto úpravách je třeba rozhodnout, zda se jedná o technické zhodnocení či o opravu.

Za technické zhodnocení se považují peněžní prostředky vynaložené na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce (tzn. změna účelu či technických parametrů) a modernizace (tzn. rozšíření vybavenosti, použitelnosti) majetku. Technické zhodnocení přesněji upravuje § 33 ZDP. Ten také mimo jiné stanovuje i minimální částku technického zhodnocení a to 40 000 Kč.

Jedná-li se o technické zhodnocení, avšak není splněna peněžní hranice 40 000 Kč, účetní jednotka ho může zaúčtovat na účty:

- 548 Ostatní provozní náklady – jedná-li se o hmotný majetek,
- 518 Ostatní služby – v případě nehmotného majetku,
- Popřípadě účetní jednotka může rozhodnout o dobrovolném navýšení vstupní ceny dlouhodobého majetku i v nižší částce než je 40 000 Kč.

Pod pojmem oprava se rozumí odstranění částečného fyzického opotřebení nebo poškození tak, aby byl majetek uveden do původního stavu. Přesněji je oprava vymezena v § 47 vyhláška č. 500/2002 Sb. Údržba znamená pravidelnou péči s účelem zpomalení

fyzického opotřebení, snaha o předcházení poruch atd. Při opravě či údržbě by nemělo dojít ke zvýšení hodnoty majetku. Opravu i údržbu evidujeme na účtu 511 – Opravy a udržování.

2.1.4 Pasiva

Pasiva jsou definována jako zdroje financování aktiv. Říkají nám, z jakých zdrojů byla aktiva podniku pořízena. Můžeme je rozdělit na vlastní zdroje (vlastní kapitál) a cizí zdroje.

Vlastní kapitál

Vlastní kapitál tvoří:

- základní kapitál (způsob tvorby a jeho minimální výše závisí na právní formě podnikání),
- výsledek hospodaření z minulých let (nerozdělený zisk či neuhrazená ztráta z minulých let),
- výsledek hospodaření z běžného roku (zisk +, ztráta -),
- kapitálové fondy (emisní ážio...),
- rezervní fondy (popř. nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku).

Cizí zdroje zahrnují závazky podniku (krátkodobé i dlouhodobé), bankovní úvěry a výpomoci, rezervy (zákonné a ostatní).

2.1.5 Náklady

Náklady jsou považovány za opotřebení výrobních faktorů (vyjádřené v peněžních jednotkách) za účelem dosažení zisku. Náklady snižují ekonomický prospěch během účetního období a to buď formou poklesu hodnoty aktiv, nebo formou nárůstu (vzniku) závazků (zvýšení dluhů). V obou případech dochází ke snížení zisku běžného roku (nebo ke zvýšení ztráty běžného roku) [3].

Zjednodušeně můžeme říci, že náklady jsou peněžní částky, které podnik vynaložil, aby dosáhl výnosů.

Pojem náklad musíme odlišovat od pojmu výdaj. Výdaj (na rozdíl od nákladu) je vždy spojen s pohybem peněžních prostředků (přesněji dojde k úbytku peněžních prostředků).

2.1.6 Výnosy

Výnosy jsou opakem nákladů. Výnosy zvyšují ekonomický prospěch během účetního období, jsou také vyjádřeny v peněžních jednotkách. Zvýšení ekonomického prospěchu může být ve formě zvýšení hodnoty aktiv či snížení (zániku) závazků. V obou případech dochází ke zvýšení zisku běžného roku (nebo ke snížení ztráty běžného roku) [3].

Nesmíme zaměňovat pojem výnos a příjem. Příjmy na rozdíl od výnosů vždy souvisí s pohybem peněžních prostředků (tedy přesněji s jejich nárůstem).

2.1.7 Výsledek hospodaření

Výsledek hospodaření podniku je rozdíl mezi výnosy a náklady. Tento rozdíl může být kladný (výnosy jsou větší než náklady), pak mluvíme o zisku, nebo mohou být náklady větší než výnosy a v tomto případě se tedy jedná o ztrátu. Zisk zvyšuje stav vlastního kapitálu, kdežto ztráta vlastní kapitál snižuje. Existují 2 možnosti jak dosáhnout zvýšení zisku:

- zvýšení výnosů
- snížení nákladů

2.2 KREATIVNÍ ÚČETNICTVÍ

Slovo kreativní můžeme nahradit slovem tvořivý, což ve spojení se slovem účetnictví nejspíše mnoho lidí překvapí. Za kreativní procesy jsou považovány ty postupy, které vedou k novým, originálním nápadům, myšlenkám, teoriím. A jak toto slovo tedy souvisí s účetnictvím? Většina lidí považuje účetnictví za činnost s přesně vymezenými pravidly a normami, což však není tak úplně pravda. V současnosti si téměř každá účetní jednotka vykládá zákony tak, že co není zakázáno, je dovoleno. Tento přístup vede ke zvýšení volnosti, ale zároveň i odpovědnosti účetní jednotky. V důsledku toho, došlo v podstatě ke vzniku pojmu „kreativní účetnictví“.

V dnešní době však toto slovní spojení většinou nebývá považováno za nic pozitivního (jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť kreativita je všeobecně považována za cosi dobrého, přínosného). Ve spojení s účetnictvím je totiž použití slova kreativita tak trochu ironií a kreativní účetnictví (jako pojem) je považováno spíše za „přehnanou“ kreativitu v oblasti účetnictví. Nyní je nejčastěji tento pojem spojován s účetní činností, která se pohybuje „na hraně“ zákona nebo přímo „za hranou“.

2.2.1 Definice kreativního účetnictví

Co si přesněji představit pod pojmem kreativní účetnictví? Samotný pojem kreativní účetnictví (creative accounting) není přesně definován. Můžeme nalézt řadu definic (převážně v zahraniční literatuře) a lze si tedy tento termín vykládat různými způsoby. Některé z definic jsou uvedeny zde:

- Za kreativní účetnictví mohou být považovány účetní postupy, které se řídí právními předpisy, ale zároveň se odlišují od cílů, kterých se tyto normy snaží dosáhnout [9].
- Kreativní účetnictví je proces, kdy účetní využívají své znalosti účetních pravidel k manipulaci účetních výkazů [11].
- Kreativní účetnictví je považováno za zneužívání účetnictví, které vede k záměrnému zkreslení informací o hospodaření podniku [1].

Kreativní účetnictví se snažili vymezit mimo jiné i tito zahraniční odborníci v 90. letech 20.stol. :

- Ian Griffiths (kvalifikovaný účetní pocházející z Anglie, novinář - vítěz soutěže „Obchodní novinář roku“) definoval kreativní účetnictví takto: *„Každá společnost v zemi podvádí při vykazování svého zisku. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které jsou více či méně upravovány. Údaje, které jsou dávány dvakrát ročně investující veřejnosti, jsou měněny kvůli obraně před vinou. Je to největší klam od Trojského koně. Ve skutečnosti je tento podfuk ve výborně formě a je absolutně legitimní.“* [11]
- Michael Jameson (účetní pocházející z Anglie): *„Účetní proces zahrnuje mimo jiné i řešení mnoha konfliktů mezi navzájem si protichůdnými přístupy, které ovlivňují prezentaci výsledků finančních událostí a transakcí. Tato flexibilita poskytuje příležitosti pro manipulaci, podvod a zkreslení účetních údajů. Tyto aktivity – praktikované méně poctivými účetními jednotkami – jsou známé jako kreativní účetnictví.“* [11]
- Kamal Naser (akademický pohled): *„Kreativní účetnictví je transformace finančních účetních údajů z podoby jakou by měly aktuálně mít, do podoby plnící přání účetních jednotek za využívání výhod stávajících pravidel nebo ignorováním některých (či všech) pravidel.“* [11]

V české literatuře asi nejčastěji najdeme tyto definice kreativního účetnictví:

- Jedná se o proces manipulace účetních údajů s cílem přeměňovat účetní výkazy z podoby, jakou by měly mít, do podoby jakou by si přáli jejich tvůrci.
- Proces, při kterém se ekonomické transakce uskutečňují tak, aby se dosáhlo příznivých výsledků v účetnictví [1].

Musíme však zdůraznit, že tuto definici nevymyslel nikdo z českých autorů či ekonomů, ale rovněž se jedná o překlad či jakýsi souhrn definic pocházejících ze zahraničí.

Stanovit přesnou jednoznačnou definici je tedy v současnosti velmi obtížné, neboť tento pojem není důkladně ani jednoznačně vysvětlen. Můžeme říci, že výklad termínu kreativní účetnictví se liší zdroj od zdroje. Autoři se neshodují ani v základní otázce: zdali je kreativní účetnictví činností legální či nelegální.

V podstatě tedy můžeme na kreativní účetnictví pohlížet dvěma způsoby:

- Využívání kreativity při používání účetních metod, avšak vše v rámci pravidel stanovených českou legislativou.
- Využívání účetních metod takovým způsobem, který je v rozepři s českou legislativou (můžeme říci, že narušují věrný a poctivý obraz účetnictví), jsou tedy pokutovány.

Jak již vyplývá z definic, kreativní účetnictví zahrnuje mnoho forem manipulace s účetními údaji. Tyto formy mohou být více či méně zřetelné (window dressing¹), takové, které vyžadují vysokou kvalifikaci a bývají velmi těžko odhalovány i vysoce kvalifikovanými odborníky např. auditory (mimobilanční financování) [1].

2.2.2 Window dressing

Window dressing je jednou z technik kreativního účetnictví. Opět se dá definovat více způsoby, ale důležité je, že se jedná o účelnou manipulaci účetních dat do podoby, jakou by si přáli mít manažeři nebo vlastníci podniku.

V roce 1986 Institut certifikovaných účetních Anglie a Walesu (ICAEW) definoval window dressing jako: „*takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku.*“

Mezi hlavní techniky window dressingu patří například:

- prodej a zpětný nákup aktiv (např. bez jejich fyzického přesunu),
- zkreslené oceňování majetku v rozvaze už při jeho pořízení,
- záměrné chyby či změny v přijatých účetních pravidlech,
- záměrné vykazování krátkodobého majetku a dluhů mezi dlouhodobým a naopak,
- zkreslené vykazování výnosů, které nevyhovuje jejich definici,
- nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví (nevytváření či nadměrné vytváření rezerv nebo opravných položek),
- odhad doby životnosti majetku, který je proveden záměrně chybně, což vede ke špatnému odpisování,

¹ Tento výraz se do českého jazyka většinou nepřekládá.

- zaměňování technického zhodnocení dlouhodobého majetku za opravu nebo naopak,
- nesprávné účtování časového rozlišení [1].

Jedná se o strategii, kdy jsou účetní data upravována před zveřejněním výsledků (vytvoření účetní závěrky) externím uživatelům. Upravovaná data tedy mají většinou vliv na účetní závěrku. Účetní závěrka, která obsahuje data upravovaná touto technikou, by neměla být považována za věrné a poctivé zobrazení skutečnosti, nesplňuje tudíž jeden ze základních požadavků kladených na účetnictví.

2.2.3 Mimobilanční financování

Mimobilanční financování je považováno za další techniku kreativního účetnictví. Na rozdíl od techniky window dressing je mimobilanční financování povětšinou hůře odhalitelné. Cílem mimobilančního financování je obvykle dosáhnout nízké míry zadluženosti, např. tím, že některé dluhy společnosti nejsou v účetních výkazech vykázány.

IACEW ho definoval jako „*takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí objevit v jeho rozvaze.*“ Podnik tedy např. získá peněžní prostředky z cizích zdrojů, tudíž mu vzniká dluh. Společnost však, aby vylepšila obraz o své finanční pozici, tento způsob financování v rozvaze neuvede [2].

Mezi techniky mimobilančního financování můžeme zařadit např.:

- záměnu finančního leasingu za operativní,
- půjčky, které nejsou evidované jako závazky, ale jako vlastní kapitál,
- účetní zachycení prodeje pohledávek nebo faktoringu v závislosti na riziku, vyplývajícím z nesplacení pohledávky (nevykazování závazků vyplývajících z nesplacení pohledávky v účetních výkazech podniku) [1].

2.2.4 Motivy vedoucí k používání kreativního účetnictví

Za nejčastější „uživatele“ kreativního účetnictví jsou považovány především velké podniky, přesto ale nemůžeme říci, že malé a střední podniky tuto techniku nevyužívají. Nejčastějšími původci, kteří zapříčiňují využívání kreativního účetnictví, jsou především manažeři. Manažeři jsou však těsně následováni vlastníky daných podniků.

Důvody pro používání kreativního účetnictví souvisí především s vlivem účetních výkazů na uživatele účetnictví (a to jak na uživatele externí – např. investoři, tak i uživatele interní - manažeři).

Podněty k používání kreativního účetnictví mohou vycházet z mnoha příčin - neboli z mnoha odlišných zájmů různých osob. Pro přehlednost využijeme základní členění dle knihy L. Krupové, *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze* [1]. Důvody používání kreativního účetnictví mohou vyplynout:

a) Z podnětu manažerů

V dnešní době, převážně u velkých podniků, se odlišuje vlastník od řízení firmy (manažerů). Manažeři jsou většinou odměňováni v závislosti na výši zisku, z čehož vyplývá, že se snaží zisk maximalizovat. Právě kvůli snaze maximalizovat zisk může dojít k používání kreativního účetnictví.

b) Špatný management

Kreativní účetnictví se v tomto případě používá hlavně u podniků, kterým hrozí úpadek, jako cesta právě k oddálení úpadku. V případě, že především externí uživatelé uvidí problémy společnosti (zhoršující se finanční ukazatele), pravděpodobně se začnou více obávat o své peněžní prostředky (např. dodavatelé) a budou požadovat např. placení v hotovosti, což by úpadek firmy mohlo ještě urychlit. Manažeři se tedy nejspíš budou snažit o vykazování vylepšených výsledků firmy pomocí kreativního účetnictví.

c) Snížení nejistoty a rizika

K úpravám účetních výkazů a tedy k používání kreativního účetnictví může firma dojít i v případě, že čelí nejistotě a vysokému riziku. Tato situace může nastat, když firma přechází z fixního devizového kurzu na kurz pohyblivý, při růstu in-

flace apod. Firma se za těchto situací bude snažit co nejvíce snížit rizika a pokud možno i nejistotu, plynoucí z daných situací.

d) Problematika oceňování

Ve většině států se oceňuje v historických cenách, což s sebou nese určité problémy. Oceňování v historických cenách vede k podhodnocení aktiv v rozvaze a tím i k nezveřejňování některých dluhů společnosti v rozvaze. Toto oceňování je považováno za jeden z hlavních důvodů praktikování kreativního účetnictví.

e) Tlak ze strany investorů

Externí uživatelé, zvláště pak tedy investoři, sledují mimo jiné finanční ukazatele firmy. V případě stálých pozitivních výsledků se zvýší zájem o daný podnik a to může podnik motivovat ke zkreslování účetních údajů a tedy k používání kreativního účetnictví.

f) Snaha o snížení daní

V zemích, kde je propojeno finanční účetnictví s daňovým účetnictvím (např. Česká republika), může dojít k situacím, kdy se podniky budou snažit o zmenšování zisku z důvodu velikosti odváděných daní (menší zisk = menší daně). Tato situace nastane, pokud se daň bude vypočítávat z výsledku hospodaření. Tento stav tedy může podniky svádět ke snaze o zmenšení zisku a to buď zvyšováním nákladů, či snižováním výnosů.

2.2.5 Výhody a nevýhody kreativního účetnictví

Využívání kreativního účetnictví s sebou nese určité výhody i nevýhody.

Výhodami jsou:

- vykazování zisku v požadované výši (jeho navýšení či snížení), případně zvýšení či snížení vykazované ztráty,
- ovlivňování výše ukazatelů, které poté při finanční analýze budou hodnoceny pozitivně,
- zakrývání finančního rizika (zejména rizika platební neschopnosti),

- upevnění postavení vedení společnosti či zvýšení odměny vedení společnosti,
- zlepšení přístupu k finančním prostředkům (lepší dostupnost peněžních prostředků) [1].

Mezi nevýhody řadíme:

- nedůvěra investorů,
- nedůvěra dodavatelů, odběratelů,
- nedůvěra zaměstnanců, akcionářů,
- nedůvěra veřejnosti [1].

2.2.6 Boj s kreativním účetnictvím

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.2.1, v současnosti neexistuje jednoznačné vysvětlení pojmu kreativní účetnictví a autoři zabývající se kreativním účetnictvím, se neshodují ani v podstatné otázce zákonnosti či nezákonnosti kreativního účetnictví.

V 90. letech 20. století provedl Kamal Naser ve Velké Británii a Amat a Blake ve Španělsku průzkum mínění auditorů o kreativním účetnictví. Dotazovaným položili dvě otázky, na které bylo možno odpovědět ano či ne, viz tabulka 1.

Tabulka 1: Anketa mínění auditorů ve VB a ve Španělsku o kreativním účetnictví

Otázka	% souhlasu Velká Británie	% souhlasu Španělsko
Považujete kreativní účetnictví za legální činnost?	36	31
Považujete kreativní účetnictví za neřešitelný problém?	91	38

Zdroj: [11]

Z odpovědí vyplývá, že auditori ve Velké Británii i auditori ve Španělsku považují kreativní účetnictví spíše za činnost protizákonnou (64 % dotázaných auditorů ve Velké Británii a 69 % ve Španělsku). Zároveň ve Velké Británii si téměř všichni myslí, že tuto

činnost nelze úplně odstranit. Tento názor zastává i většina autorů zpracovávajících téma kreativního účetnictví. Na rozdíl od Velké Británie však ve Španělsku většina auditorů považuje odstranění kreativního účetnictví za řešitelný problém. Tato anketa opět zdůrazňuje rozdílné přístupy ke kreativnímu účetnictví.

Avšak téměř všichni autoři se shodují, že kreativní účetnictví je potřeba nějakým způsobem omezit či regulovat. V současnosti hlavně v zahraničí jsou prezentovány studie, které se zabývají bojem proti kreativnímu účetnictví. Z těchto studií vyplývá, že s kreativním účetnictvím se dá bojovat následovně:

- přijetí podrobnějších předpisů pro účetnictví,
- přijetí striktnějších standardů,
- více standardů zaměřit cíleně na problémové oblasti,
- více požadavků na zveřejňování,
- více upřednostňovat obsah před formou [1].

Při boji s kreativním účetnictvím je jedním z nejdůležitějších předpokladů znalost této problematiky především ze strany auditorů.

Avšak právě samotné odhalení kreativního účetnictví je všeobecně považováno za obtížnou záležitost a to mimo jiné i z důvodu, že na toto téma doposud nebyl vytvořen dostatek literatury. Proto v některých státech vznikají specializované organizace, které mají bojovat proti kreativnímu účetnictví (např. ve Velké Británii vznikla organizace Financial Reporting Review Panel). Dalšími příklady boje proti kreativnímu účetnictví jsou snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví (US GAAP, Direktivy EU, Mezinárodní účetní standardy...) [1].

Závěrem je třeba zdůraznit, že ani sebelepší účetní standardy neznamenaají úplné vymizení používání kreativního účetnictví. Je nutné si uvědomit, že účetnictví je pořád vedeno lidmi a je na každé osobě (tedy zvláště na úrovni její morálky) jak moc se bude danými předpisy řídit.

2.3 VYMEZENÍ ÚČETNÍCH CHYB

„*Chybovat je lidské*,“ z tohoto úryvku citátu Alexandera Popa vyplývá, že lidé dělají chyby, dopouští se omylů či jiných nedostatků a to v podstatě při provádění jakékoliv činnosti. Účetnictví je vedeno lidmi, tudíž ani to nemůžeme nikdy považovat za bezchybné. Chyby však mohou být různého charakteru a různé důležitosti. Ani auditoři či jiní kontroloři nedokážou s naprostou jistotou říct, zdali je dané účetnictví naprosto bezchybné.

2.3.1 Definice účetní chyby

Za účetní chyby jsou obecně považovány všechny údaje, nedostatky a informace, které nejen narušují číselné údaje poskytované účetnictvím, ale i chyby a nesprávnosti, které se týkají požadavků, kladených na účetnictví (např. jeho průkaznosti, srozumitelnosti...) [5].

Avšak v žádném závazném právním předpise není pojem chyba přesně definován. Můžeme mimo jiné nalézt vysvětlení pojmu chyba z pohledu vlivu dané chyby na daň. Tak tomu je i v knize *Nejčastější účetní a daňové chyby* od M. Skály a J. Kunešové – Skálové [4]. V této publikaci je účetní chybu vymezena takto:

- Takový právní úkon, který porušuje obecně platné právní předpisy a který může mít za následek daňový doměrek nebo zákonnou sankci.
- Takový právní úkon, který neporušuje obecně platné právní předpisy, ale který může mít za následek vyšší daňovou povinnost, než je nezbytně nutná daňová povinnost podle platných předpisů. Např. tato situace může nastat, pokud podnik zamění opravu za technické zhodnocení [4].

Účetní chyba většinou (nejedná-li se např. o chybu, dotýkající se průkaznosti účetnictví) vede ke zkreslení účetní závěrky, a to až už uvedením nesprávných, či neúplných údajů.

Lidé velmi často zaměňují v účetnictví pojmy podvod a chyba. Je však nutné tyto pojmy rozlišovat. Rozdílem je, že chyba je klasifikována jako neúmyslné uvedení nesprávných či neúplných údajů. Slovo chyba v tomto případě můžeme nahradit slovem omyl. Kdežto podvod je považován za úmyslné uvedení lživých hodnot či údajů.

V praxi však toto rozlišení není jednoduché, neboť rozdíl je právě v úmyslu a ten se jen velmi těžko dokazuje. Jiří Dušek v knize *Chyby a kontroly v účetnictví* říká, že k nalezení chyby je potřeba skutečnost, kdežto pak u podvodu je skutečnost to jediné co nepotřebuji [6]. Musíme však brát v potaz předpoklad, že podnikatel chce odhalit a poté opravit chyby v účetnictví, kdežto u podvodů doufá v jejich neobjevení.

Všeobecně můžeme říci, že podvod v účetnictví je většinou hůře odhalován než účetní chyba. Většinou nejhůře je odhalován podvod, který byl spáchán vedením podniku. Dle průzkumu Earst and Young je zhruba 55 % podvodů organizováno právě managementem podniku, a tudíž většina podvodů je jen velmi těžko odhalována.

2.3.2 Vznik účetních chyb

Chyby v účetnictví mohou vzniknout v účetních jednotkách v podstatě ve všech fázích zpracování účetních informací i ve všech účetních záznamech. Chyby mohou být tedy jak v účetních dokladech, zápisech, v účetních knihách, tak i v účtovém rozvrhu, odpisovém plánu, účetní závěrce... zkrátka ve všech oblastech účetnictví. Je třeba zdůraznit, že většinou jedna chyba způsobí mnoho dalších chyb – mnohdy větších a komplikovanějších než byla ta původní.

Jak už bylo zmíněno, chyby dělají lidé a to z různých příčin. Za hlavní příčiny můžeme považovat:

- Nevědomost – např. nízká kvalifikace účetní, neznalost zákonů, norem – tzv. chyby z neznalosti.
- Nedostatek informací – např. účetní nemá všechny podklady pro správné zaúčtování daného případu, nezná všechny skutečnosti, související s daným účetním případem. To znamená, že chyby v účetnictví mohou zapříčinit i mimoúčetní pracovníci tím, že např. špatně vyhotoví účetní doklad.
- Nepozornost – např. přehlédnutí určitých údajů při časovém tlaku či při vyrušování.
- Chyby způsobené výpočetní technikou – v dnešní době téměř každý podnik vede účetnictví s pomocí účetního softwaru. Mezi chyby způsobené výpočetní technikou tedy řadíme např. špatně naprogramovaný software. Do této skupiny příčin mů-

žeme zahrnout i počítačové viry – proto je velmi důležitá archivace dat [7].

Chyby lze členit do mnoha různých skupin dle různých kritérií. Za nejzákladnější členění většina autorů zabývajících se tímto tématem považuje to, které třídí chyby podle toho, na co mají vliv:

- jen na účetnictví,
- na daně,
- ovlivňující názor veřejnosti na majetkovou či finanční situaci dané účetní jednotky [7].

Existuje však mnoho dalších členění účetních chyb - např. dle příčiny vzniku, dle následků, chyby z odborného pohledu, chyby z pohledu složitosti, chyby z pohledu velikosti, chyby z pohledu počtu výskytů... Podrobnější členění lze nalézt např. v knize Jiřího Duška, *Chyby a kontroly v účetnictví* [6].

2.3.3 Opravy účetních chyb

Z pohledu správného účtování představuje každá chyba výjimečný přístup, vybočení z jednotné metodiky, a proto vyžaduje i jedinečný přístup k jejímu odstranění (opravě). Po nalezení v podstatě jakékoliv účetní chyby je třeba provést její opravu bez zbytečného odkladu. Opravu účetních chyb můžeme definovat jako nápravu skutečnosti, která je v rozporu s platnými právními normami [4]. Tato práce však není primárně zaměřena na opravy účetních chyb, proto je zde tato problematika zmíněna pouze okrajově.

U všech oprav v účetních záznamech platí určitá pravidla, například musí být možné určit kdo je zodpovědný za provedení dané opravy, kdy byla oprava provedena a musí být čitelný obsah účetního záznamu před i po opravě [8]. Dále je při opravách nutné dodržovat všechny právní předpisy. ZÚČ (§ 35, odstavec 1) říká: „*Opravy v účetních dokladech, účetních knihách a v ostatních účetních písemnostech nesmějí vést k neúplnosti, neprůkaznosti, nesprávnosti, nesrozumitelnosti nebo nepřehlednosti účetnictví.*“ Tedy např. chyba v žádném případě nesmí být opravována přepisováním, vymazáváním nebo jiným způsobem, kterým by se stal původní zápis úplně nebo částečně nečitelným. Tím by došlo k porušení jednoho ze základních požadavků na účetnictví a to průkaznosti [5].

Dále zákon č. 563/1991Sb., o účetnictví, § 35 odst. 7 vymezuje případy, které nejsou považovány za účetní opravy:

- nedochází ke změně původního obsahu účetního záznamu,
- doplňovaná informace nezpůsobuje nejednoznačnost obsahu účetního záznamu,
- nejsou porušeny požadavky průkaznosti, neměnnosti a trvalosti účetního záznamu.

Shrneme-li to, tak každá oprava musí splňovat podmínky zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví § 35 a také ČÚS č. 019, pokud je splňuje, tak byla oprava provedena správně. Zákon tedy nestanovuje přesně techniku ani formu provedení konkrétní opravy.

Téměř každou chybu v účetnictví můžeme považovat za opravitelnou (za výjimku lze považovat, např. když je účetnictví vedené obyčejnou tužkou a časem se účetní údaje stanou nečitelnými a údaje již nejsou dohledatelné...). Každou objevenou chybu je nutné opravit a po každé provedené opravě je nezbytné provést ještě několik dalších kontrolních kroků. Je třeba zkontrolovat zdali:

1. Oprava byla provedena správně.
2. Objevená chyba byla opravdu odstraněna.
3. Opravou objevené chyby nevznikla jiná další chyba.
4. Opravená chyba neodhalila jinou chybu [6].

Při odstraňování chyb (opravě chyb) je nutné nezapomenout vyjasnit a následně i odstranit příčinu, kvůli které daná chyba vznikla, aby se pokud možno zabránilo opakování dané chyby.

2.3.4 Následky chyb

Každá chyba může mít různé následky. Následky chyb závisí především:

- na důležitosti dané chyby,
- kdy byla udělána,
- kdy byla odhalena,
- kdo chybu odhalil,
- jak byla chyba opravena [6].

Např. pokud sama účetní odhalí svoji chybu do doby vytváření účetní uzávěrky, správně ji opraví a ujistí se, že tato chyba neovlivnila další účetní výkazy, postupy atd., pak tato chyba nemusí mít žádný následek (pomineme-li práci navíc související s opravou dané chyby). Pokud tutéž chybu odhalí nadřízený, může mít dopad např. na prémie účetní. Pokud chybu odhalí až např. finanční úřad, může mít chyba jako další následek ještě určitou sankci pro podnik.

Následkem chyb tedy pro podnik může být:

- nějaký prospěch (tato chyba podnik obohatila a pravděpodobně nebyla odhalena),
- nic (chyba nebyla důležitá, popřípadě ji účetní odhalila včas a stihla ji okamžitě opravit),
- přijatelná škoda,
- velká škoda – např. vysoké sankce,
- ostuda – jak pro podnik, tak i pro účetní, která chybu způsobila [6].

Po odhalení chyby, která je tedy v rozporu se zákonem, může tedy dojít k potrestání účetní jednotky za porušení povinností a to podle § 37, § 37a, § 37aa a § 37ab zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Pokuty u individuálních účetních jednotek jsou odstupňovány podle závažnosti do dvou skupin. Další pravidla platí pro pokuty u konsolidujících účetních jednotek, viz kniha Petra Ryneše *Podvojně účetnictví a účetní závěrka* [8]. Pokuty u individuálních účetních jednotek dělíme do skupin:

1) Pokuta do výše 6 % z hodnoty úhrnu aktiv pokud účetní jednotka:

- nevede účetnictví,
- nesestaví účetní závěrku,
- nevyhotoví výroční zprávu, má-li tuto povinnost.

2) Pokuta do výše 3 % z hodnoty úhrnu aktiv celkem pokud účetní jednotka:

- sestaví neúplnou účetní závěrku,
- neověří účetní závěrku nebo výroční zprávu auditorem – má-li tuto povinnost,

- nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu způsobem stanoveným zákonem o účetnictví,
- uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje v účetních záznamech a v důsledku toho, účetní závěrka nebo výroční zpráva nebude podávat věrný obraz účetnictví,
- poruší povinnost související s úschovou účetních záznamů,
- vede nesprávné účetnictví – rozumí se tím porušení povinností stanovených v jednotlivých paragrafech zákona o účetnictví, mimo porušení, která již jsou vyjmenována ve skupině 1).

Úhrn aktiv se zjistí z účetní závěrky, která byla sestavena v účetním období, ve kterém nebo za které k porušení došlo. Nelze-li hodnotu aktiv v daném období zjistit, použije se výše aktiv zjištěná z účetní závěrky za bezprostředně předcházející období [8].

Při stanovování výše pokuty se přihlíží k závažnosti přestupku, ke způsobu jeho spáchání, k jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán. Tyto pokuty projednává v prvním stupni většinou finanční úřad [8].

Dle zákona o účetnictví může vedení společnosti pověřit jinou fyzickou či právnickou osobu vedením účetnictví. Externě vedené účetnictví je většinou výhodné hlavně pro účetní jednotky s malým počtem zaměstnanců, neboť se jim nevyplatí najímat dalšího pracovníka, zařizovat účtárnu... V případě externího vedení účetnictví je důležité precizně vypracovat smlouvu. Avšak je třeba zdůraznit, že za vedení účetnictví stále zodpovídá podnikatel a ten i případně bude muset uhradit vyměřené sankce. Teprve poté jejich náhradu může vymáhat po osobě, která byla zodpovědná za správné vedení účetnictví. Velikost náhrady se bude odvíjet v závislosti na tom, kdo dané účetnictví vedl – zdali se jednalo o zaměstnance podniku, daňového poradce či účetního poradce.

Zaměstnanci může být uložena náhrada škody dle § 257 zákona č. 262/2006, zákoník práce, v platném znění, a to až do výše čtyřapůl násobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení však neplatí, pokud byla chyba způsobena úmyslně, v opilosti či po zneužití jiných návykových látek.

Daňový poradce odpovídá za škodu, která vznikla v souvislosti s výkonem daňového poradenství. Avšak výhodou využívání služeb daňového poradce je, že daň. poradce musí před zahájením výkonu činnosti daňového poradenství uzavřít smlouvu o pojištění

odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem daňového poradenství. Případná škoda je tedy poté hrazena klientovi z tohoto pojištění. Externí účetní ani společnosti poskytující účetní služby však tuto povinnost ze zákona uloženou nemají. Mohou se ovšem nechat pojistit dobrovolně [12].

.

3 METODIKA

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou především objasněny pojmy: kreativní účetnictví a účetní chyba. Při zpracování této části bylo vycházeno z odborné literatury a z aktuálních právních předpisů.

Praktická část se nejdříve zaměří na vybrané účetní chyby, na jejich vymezení a charakteristiku. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, chyby se mohou nacházet ve všech oblastech účetnictví. Je třeba zdůraznit, že tato práce se soustředí pouze na chyby, související přímo s účtováním vybraných účetních situací ve vybraném účetním okruhu.

Konkrétní účetní chyby byly vybrány na základě analýzy dostupných publikací autorů zabývajících se tímto tématem – nejčastěji se jednalo o články, které publikovali autoři na internetových stránkách či v odborných časopisech. Většinou se jednalo o publikace českých auditorů – zdroje: [4], [13], [14], [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21].

Jednotlivé články jsem shromažďovala, porovnávala a snažila se vypořádat, které chyby jsou považovány za nejčastěji se vyskytující.

Následujícím krokem bylo rozdělení vybraných chyb do tematických oblastí. Poměrně velká část chyb se dotýkala účtování v oblasti aktiv a to zejména v sekci DM, proto je tato bakalářská práce zaměřena především na tuto oblast účetnictví.

Hlavním cílem této práce je však především zhodnocení dopadů vybraných účetních chyb a stanovení návrhu, jak by bylo možné vybraným chybám předcházet. Těmto problematikám jsou věnovány další kapitoly.

Další kapitola této bakalářské práce se tedy zabývá vyhodnocením vybraných účetních chyb. V této části jsou zaznamenány vlivy těchto chyb na účetnictví, přesněji jaké údaje mohou dané chyby ovlivnit a v jakých výkazech se zobrazí. Tato kapitola vychází ze současných právních předpisů.

A v poslední části je stanoven návrh na omezení těchto účetních chyb v praxi. Jedná se o nastínění možnosti jak omezit výskyt zmíněných účetních chyb. Tento návrh lze považovat za velmi stručný návod účetním jednotkám, jak je možné uvedeným chybám předcházet, a tím i tedy regulovat počet těchto chyb. Nelze to však považovat za návod, který vede k odstranění (opravě) již vzniklých chyb.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 ÚČETNÍ CHYBY V OBLASTI DLOUHODOBÉHO MAJETKU

Po provedení analýzy článků auditorů jsem se rozhodla věnovat pozornost především chybám, které se vyskytují v oblasti dlouhodobého majetku. Tato kapitola zodpovídá především otázku: Jaké jsou nejčastější chyby v oblasti dlouhodobého majetku?

V okruhu dlouhodobého majetku se objevují určité „problémové“ oblasti, které mohou vést k použití některé z metod kreativního účetnictví (nejčastěji metody window dressing), jedná se např. o zkreslené ocenění majetku, zkreslený odhad životnosti majetku – což vede ke špatnému odpisování, záměna technického zhodnocení za opravu či naopak, nevytváření opravných položek atd. (viz teoretická část kapitola 2.2). Právě v těchto oblastech také dochází k velkému výskytu účetních chyb. Jak již bylo řečeno v teoretické části, je velmi těžké dokázat, zda se jedná o neúmyslnou chybu či o úmyslnou a tedy o podvod. Tato práce přibližuje kritické oblasti a upozorňuje na nejproblematictější místa při účtování v oblasti dlouhodobého majetku.

V následující tabulce 2 jsou vypsány konkrétní oblasti dlouhodobého majetku, ve kterých vznikají účetní chyby a které jsou podle jednotlivých autorů považovány za nejproblematictější.

Tabulka 2: Nejčastější chyby v okruhu DM dle názorů autorů

Autor	Problémové oblasti dlouhodobého majetku
M. Skála; J. Kunešová-Skálová [4]	vstupní cena DM, oprava x tech. zhodnocení, odpisy, drobný majetek, rezervy na opravu DM
firma Audit účetnictví, s. r. o. [13]	vstupní cena DM, oprava x tech. zhodnocení, odpisy
Ing. J. Hula [14]	vstupní cena DM, odpisy, zařazení DM do užívání
B. Petrlíková [15]	vstupní cena DM, odpisy
Ing. I. Pilařová [16]	vstupní cena DM, odpisy, oprava x tech. zhodnocení, prodej DM
Deloitte [17]	zálohy na pořízení DM

I. Mašková [18]	vstupní cena DM, odpisy, oprava x tech. zhodnocení, zálohy na pořízení DM, opravné položky, inventarizace
Ing. M. Děrgel [19]	odpisy
Ing. M. Bulla [20]	odpisy, opravné položky
Ing. J. Ambrož [21]	odpisy, inventarizace, zařazení DM do užívání

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 2 je patrné, že se autoři úplně neshodují ve stanovení nejčastějších účetních chyb v oblasti dlouhodobého majetku. I přesto se však některé oblasti výskytu účetních chyb opakují. Všeobecně za nejproblematictější oblasti v účtování dlouhodobého majetku tedy považují především tyto:

- vstupní cena,
- technické zhodnocení a opravy,
- odpisy.

V dalších kapitolách bude přibliženo a vysvětleno jak firmy v těchto oblastech chybují.

4.1.1 Vstupní cena dlouhodobého majetku

Majetek může být oceněn k okamžiku uskutečnění účetního případu:

- pořizovací cenou – úplatně nabytý majetek,
- reprodukční pořizovací cenou – bezúplatně nabytý majetek (např. dar),
- na úrovni vlastních nákladů – majetek byl vyroben vlastní činností (z vlastních zásob, vlastními zaměstnanci).

Pořizovací cena

Pořizovací cena je cena, za kterou byl majetek pořízen a zahrnuje i náklady související s jeho pořízením.

Za jednu z největších chyb se velmi často považuje ta chyba, kdy částka, která by správně měla být zahrnuta v pořizovací ceně, je zaúčtována na jiný účet (nejčastěji do nákladů). Mluvíme například o těchto případech:

- správní poplatky,
- doprava,
- montáž,
- clo,
- odměny za poradenské služby,
- zůstatková cena vyřazených staveb z důvodu nové stavby, popřípadě náklady spojené s likvidací těchto staveb,
- výdaje na pořízení projektové dokumentace stavby atd.

Nebo naopak částka, která patří většinou na nákladové účty, je zahrnuta v pořizovací ceně dlouhodobého majetku, v tomto případě se nejčastěji jedná o tyto položky:

- smluvní pokuty a úroky z prodlení,
- cena pozemku, na kterém byla vystavěna budova, je zahrnuta do vstupní ceny budovy (viz příklad 1),
- výdaje na školení (přípravu) pracovníků,
- údržba a oprava,
- náklady na vybavení dlouhodobého majetku zásobami,
- náklady související s přípravou a zabezpečením stavby, jestliže vznikly po uvedení dané investice do užívání,
- náklady na biologickou rekultivaci,
- kurzové rozdíly atd.

Náklady, které vstupují do oceňování dlouhodobého majetku a zároveň náklady, které do oceňování nepatří, upřesňuje § 47 vyhlášky č. 500/2002 Sb., v platném znění.

Avšak existují i situace, kdy si sama účetní jednotka může stanovit, zda dané položky bude zahrnovat do pořizovací ceny či nikoliv. Mezi tyto případy můžeme zařadit např. naběhlé úroky z úvěrů poskytnutých na pořízení daného dlouhodobého majetku. Zde se tedy účetní jednotka může rozhodnout, zda úroky z úvěru zaúčtuje jako součást pořizovací ceny, nebo je zaúčtuje rovnou do finančních nákladů.

Pro lepší znázornění výše uvedených případů je uveden následující příklad:

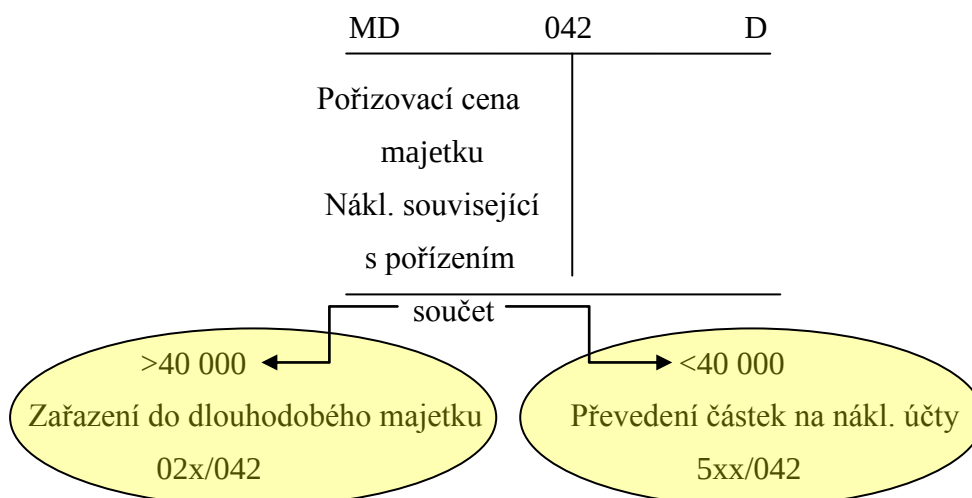
- **Příklad 1**

Společnost zakoupila budovu včetně pozemku. V kupní smlouvě byla uvedena cena 1 mil. Kč. V kupní smlouvě však nebyly odděleny hodnoty pozemku a budovy (oba majetky byly koupeny za jednu cenu), takže účetní zaúčtovala celou částku (1 mil. Kč) na účet 021 Stavby, čímž se ale dopustila účetní chyby.

Proč nemůže celá částka zůstat na účtu 021? Za jeden z důvodů lze považovat to, že pozemek se neodepisuje. Tím, že ho společnost zařadí na účet 021, zvýší své náklady (pomocí vyšších odpisů), a to povede k neoprávněnému snížení daňové povinnosti (více podrobností je zaznamenáno v následující kapitole Vyhodnocení). Správně by tedy společnost měla tuto částku rozdělit, například pomocí ohodnocení reprodukční cenou, a hodnotu pozemku zaúčtovat na účet 031 Pozemky.

Další účetní chyby v této oblasti často vyplynou ze situace, kdy náklady související s pořízením majetku nevznikají jednorázově, ale vznikají postupně. V tomto případě je třeba sledovat, zda suma těchto nákladů a nákupní ceny nedosáhla částky 40 000 Kč (u hmotného majetku) – například prostřednictvím evidence na účtu 042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku. Pokud bude částky 40 000 Kč dosaženo, bude nutné zaúčtovat tyto položky jako dlouhodobý majetek. Pokud suma všech nákladů souvisejících s pořízením a pořizovací ceny tuto hranici nepřekročí, rozpustí se částky na příslušné účty, nejčastěji nákladové účty viz obrázek 1.

Obrázek 1: Evidence a účtování PC a nákladů souvisejících s pořízením

Zdroj: vlastní zpracování

- **Příklad 2**

Společnost pořídila 1. 2. 2013 nový výrobní stroj (pro zjednodušení v tomto případě pomineme účtování DPH, uvedené ceny jsou bez DPH). Fakturovaná cena tohoto stroje byla 30 000 Kč. Zároveň byla od přepravce přijata faktura (dne 1. 2. 2013) za dopravu v hodnotě 5 500 Kč a následně faktura za instalaci tohoto stroje (dne 2. 2. 2013) v hodnotě 5 000 Kč. Náklady na školení pracovníků, kteří budou obsluhovat tento stroj, byly fakturovány (3. 2. 2013) ve výši 4 000 Kč. Majetek byl zařazen do užívání 3. 2. 2013. Správné zaúčtování je zobrazeno v následující tabulce 3.

Tabulka 3: Účtování pořízení DM

Datum	Účetní případ	částka	MD	D
1. 2. 2013	Pořízení stroje	30 000 Kč	042	321
1. 2. 2013	Doprava stroje	5 500 Kč	042	321
2. 2. 2013	Instalace stroje	5 000 Kč	042	321
3. 2. 2013	Školení zaměstnanců	4 000 Kč	518	321
3. 2. 2013	Zařazení stroje	40 500 Kč	022	042

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že pouze fakturovaná cena stroje nesplňuje cenový limit pro zařazení stroje do hmotného dlouhodobého majetku. Avšak pokud k ceně stroje připočteme náklady související s pořízením tohoto stroje (doprava 5 500 Kč a instalace 5 000 Kč), dostáváme se přes hranici 40 000 Kč. Nyní tedy můžeme majetek zařadit jako dlouhodobý. Náklady související se zaškolováním pracovníků do pořizovací ceny nevstupují, tudíž nám neovlivní evidovanou hodnotu majetku. Podnik je nejspíše zaúčtuje na vrub účtu 518 – Ostatní služby.

Z tohoto příkladu plyne poznatek, že pokud by firma nesledovala i vedlejší pořizovací náklady, mohla by stroj nesprávně zaúčtovat do nákladů – z důvodu nesplnění cenové hranice, a tím by se dopustila účetní chyby. Případně by mohla nastat situace, kdy účetní jednotka zahrne do pořizovací ceny i náklady na školení zaměstnanců, tím by však

majetek neoprávněně nadhodnotila a dopustila by se opět účetní chyby, za kterou by mohla být sankciována.

Reprodukční pořizovací cena

Reprodukční pořizovací cena je definována v § 25 ZÚČ. V této oblasti je chybováno nejčastěji v okamžicích, kdy účetní jednotka použije nesprávně stanovenou reprodukční pořizovací cenu.

Za příklad této chyby může být považována situace, kdy dárce, ať už úmyslně (např. z důvodu zmenšení daňové povinnosti – pak by se jednalo o podvod), či neúmyslně, nadhodnotí v darovací smlouvě hodnotu poskytovaného daru (darem je v našem případě tedy DM). Nadhodnocením daru tedy udělá dárce chybu. Avšak tato situace může vést i ke zkreslenému ocenění daru ze strany obdarovaného, neboť poměrně často obdarovaný tuto cenu z darovací smlouvy „opíše“ do vlastního účetnictví. Avšak obdarovaný by měl v souladu s předpisy ocenit dar reprodukční pořizovací cenou.

Další chybou v oblasti oceňování majetku reprodukční pořizovací cenou může být i nesprávné použití této ceny v případech úplatného nabytí majetku. Zde je problémem to, že použití reprodukční pořizovací ceny je vymezeno pouze pro neúplatné nabytí majetku.

Vlastní náklady

Vlastní náklady zahrnují všechny přímé náklady, které souvisí s vyrobáním dlouhodobého hmotného či nehmotného majetku a nepřímé náklady, které se vztahují k výrobě (výrobní režie) nebo k jiné činnosti (správní režie).

Právě v oblasti nepřímých nákladů účetní jednotka chybuje častěji. Účetní jednotky často zapomínají na zaúčtování odpovídající části nepřímých nákladů do vstupní ceny. Popřípadě ani nevedou příslušnou evidenci či kalkulaci, pomocí kterých by mohly nepřímé náklady rozpočítat. Chybuje se však i v oblasti přímých nákladů. Například účetní jednotky nemají ničím doloženou spotřebu materiálu (zásob), neexistuje skladová evidence (ze které by se mohlo vycházet) ani kalkulace spotřeby atd. – nelze tedy zjistit přesnou hodnotu spotřebovaných zásob a podnik ji tedy jen odhaduje – toto je také považováno za jednu z častých účetních chyb.

4.1.2 Technické zhodnocení x oprava a udržování

První problematickou oblastí je stanovení vstupní ceny technického zhodnocení. Do vstupní ceny technického zhodnocení opět patří náklady související s jeho pořízením. Pokud náklady vznikají postupně, bude se postupovat stejně jako u pořizovací ceny dlouhodobého majetku (viz kapitola 4.1.1).

Avšak za nejčastější chybu v tomto okruhu je považováno zaměňování pojmů technického zhodnocení za opravu a udržování a naopak. V praxi často dochází k úpravám majetku a ne vždy je jednoduché posoudit, zda se jedná o technické zhodnocení či opravu – viz příklad číslo 3.

- **Příklad 3**

Firma se rozhodla investovat peníze (120 000 Kč) do nových oken a nyní si není jistá, zda danou operaci zaúčtovat jako technické zhodnocení nebo jako opravu. Jak by tedy měla firma postupovat?

Z výše zadaných informací prozatím nelze vyvodit jednoznačný závěr. Abychom mohli rozhodnout, je nutné znát další informace. Pokud byla okna pouze vyměněna za nová, mají tedy stejné rozměry a v podstatě i stejné technické vlastnosti (je potřeba brát v úvahu technický pokrok ve vývoji materiálu a postupů), pak se nejspíš jedná o opravu. Ale pokud se nová okna liší rozměry nebo tepelnou izolací, či byly instalovány žaluzie atd. – pak by se mělo jednat o technické zhodnocení.

Z výše uvedeného příkladu je jasné, že často nelze rozhodnout bez technických znalostí majetku, ke kterému se oprava či technické zhodnocení vztahuje. Z tohoto problému pak často plyne nesprávné zaúčtování.

Zaměňování technického zhodnocení za opravu (nebo naopak opravy za technické zhodnocení) je považováno za chybu, a to dokonce za jednu z všeobecně nejčastěji se vyskytujících chyb. V případě nejistoty může při rozhodnutí pomoci např. pokyn MF ČR č. D-300. Občas však může nastat situace, kdy provedená činnost naplňuje jak definici opravy, tak definici technického zhodnocení. Pak by takováto situace měla být považována spíše za technické zhodnocení (pokud cena přesáhla hranici 40 000 Kč).

4.1.3 Odpisy

Podniky v této oblasti nejčastěji chybují při skutečnosti, kdy vypočítávají účetní odpisy rovnou za pomoci sazeb a postupů pro odpisy daňové (pro výpočet využijí daňové sazby). Podniky tedy neberou v potaz předpokládané opotřebení majetku v podniku, ale vypočítají částku, kterou je možno rovnou považovat za daňově uznatelnou podle zákona o daních z příjmu. Důvody, proč není správné počítat pouze daňové odpisy, jsou například následující:

- Velikost daňových odpisů nezohledňuje skutečné opotřebení daného DM v podniku, neboť výpočet je stanoven pro všechny účetní jednotky stejně bez jakéhokoliv vztahu k míře využívání daného majetku v podniku.
- Pořídí – li firma majetek těsně před koncem roku, nemá to v podstatě žádný vliv na velikost daňových odpisů. Účetní jednotka vypočítá daňový odpis v roční výši, tedy ve stejné výši, jako kdyby byl majetek pořízen na začátku či uprostřed roku. To není účetně v pořádku, neboť v účetnictví se má odepisovat pouze za dobu skutečného užívání majetku.
- Daňové odpisy se zpravidla vypočítávají na konci účetního období (tzn. jednou ročně). Naopak u účetních odpisů lze využít měsíčního účtování o účetních odpisech a to např. z důvodu reálnějšího pohledu na výsledek hospodaření v průběhu účetního období.
- Doba životnosti, která je stavena v ZDP většinou nevystihuje předpokládanou dobu životnosti daného majetku v konkrétní účetní jednotce.

Z výše uvedeného vyplývá především to, že daňové odpisy nevyjadřují skutečné opotřebení majetku, tím tedy nesplňují jednu ze zásad účetnictví – a to zásadu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti.

Postup, kdy se účetní odpisy rovnají daňovým lze však v některých případech přece jen použít. Jedná se např. o malé podniky s malým množstvím dlouhodobého majetku. Popřípadě jedná-li se o účetní jednotku, kde odpisy jsou nevýznamnou položkou v nákladech ÚJ a tedy i výše dlouhodobého majetku je velmi nízká. Dále je nutné, aby tyto podniky zároveň nepodléhaly auditu. Dalším případem, kdy je povoleno vypočítávat pouze daňové odpisy, je drobný majetek.

4.1.4 Další chyby týkající se dlouhodobého majetku

V předchozích podkapitolách byly popsány nejčastější chyby v oblasti účtování DM. Mezi další chyby, které souvisí s účtováním dlouhodobého majetku v účetnictví a jsou považovány za relativně časté, lze zařadit následující situace:

- Účetní jednotka si není jistá, k jakému okamžiku má dlouhodobý majetek zařadit do užívání. V podnicích bývá majetek poměrně často zařazen ke špatnému datu. Je třeba mít na paměti, že majetek musí být funkční, aby mohl být zařazen do užívání (například počítač či výrobní stroj musí být smontován, budova zkolaudována...).
- Dalším častým problémem je, zda začít dlouhodobý majetek odepisovat již v měsíci pořízení nebo např. až v měsíci následujícím – vhodné upravit vnitropodnikovými směrnici.
- Účetní jednotka chybí, když odepisuje majetek, který je vyloučený z odepisování (např. umělecká díla, přebytky nalezené při inventarizaci, pozemky...).
- Tržby z prodaného dlouhodobého majetku nejsou zaúčtovány na účtu 641 – Tržby z prodeje dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku, ale například ve skupině 60.
- Účetní jednotka neúčtuje opravné položky k dlouhodobému majetku, ačkoli by, v rámci respektování zásady opatrnosti, tak provádět měla. Povinnost vytvořit opravnou položku vznikne, když účetní jednotka zjistí, že hodnota majetku je podstatně nižší než ta, která je evidována v účetnictví.
- Dále účetní jednotky často chybují v oblasti inventarizace, rezerv atd.

Tento výčet účetních chyb v oblasti dlouhodobého majetku však rozhodně úplně nevyčerpává tuto problematiku, neboť jak již bylo řečeno v teoretické části této práce,

každá účetní jednotka pravděpodobně chybí v odlišných případech a těchto případů tedy může být nekonečně mnoho.

4.2 VYHODNOCENÍ

V této kapitole jsou zaznamenány dopady vybraných účetních chyb. Zaměřuji se na dopady účetních chyb, které jsem vybrala a popsala v předcházející podkapitole. V této části je uvedeno na co, přesněji na jaký výkaz nebo vykazovaný údaj, budou mít vybrané chyby vliv. Je důležité si uvědomit, že chyba sice někdy může nést pozitivní výsledek pro podnik, ale častěji se jedná o negativní efekt, neboť podniky bývají za objevené chyby většinou sankcionovány (druhy penalizací jsou zmíněny v kapitole 2.3.4 Následky chyb).

4.2.1 Vstupní cena dlouhodobého majetku

Jak již bylo uvedeno, účetní jednotky velmi často chybují v podstatě ve všech metodách oceňování. Všeobecně můžeme říci, že špatným oceněním hodnotu daného majetku v účetnictví účetní jednotky buď nadhodnotí, nebo podhodnotí.

Pořizovací cena

Mějme situaci, kdy do pořizovací ceny majetku nebyly zařazeny náklady související s pořízením, ačkoliv měly dle zákona navýšovat vstupní cenu daného DM. Dopady této chyby jsou znázorněny v tabulce 4.

Tabulka 4: Dopady nižší pořizovací ceny DM

Ovlivněný údaj	Neoprávněné navýšení / snížení
Vstupní cena (hodnota DM)	↓
Odpisy*	↓
Náklad – účet 518**	↑
Celkové náklady	↑
Hospodářský výsledek	↓
Základ pro výpočet daně z příjmu	↓
Daň z příjmu	↓

Zdroj: vlastní zpracování

Vysvětlivky:

* - bude ovlivněn účet 551, tak i účet 07x či 08x, samozřejmě je nutné, aby se jednalo o majetek, který lze odepisovat

** - účet 518 byl vybrán jako typový, může se zde vyskytnout i jiný nákladový účet např. 501. Bude se tedy jednat o účet, na který byly zaúčtovány náklady související s pořízením, ačkoliv měly navyšovat vstupní cenu DM.

↓ = neoprávněné snížení hodnoty

↑ = neoprávněné navýšení hodnoty

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že kvůli této chybě byl dlouhodobý majetek špatně oceněn a jeho vstupní cena byla stanovena nižší než by dle zákona měla být. Došlo k chybnému navýšení nákladů, špatnému vypočtení odpisů, ke snížení výsledku hospodaření, špatnému stanovení základu pro výpočet daně (patrně i stanovení špatné výše daně).

Ve výkazech se tato chyba se projeví především v:

- rozvaze (zobrazí se špatná brutto hodnota DM, špatná částka odpisů – sloupec korekce u DM → špatná netto hodnota DM a dále také špatný VH),
- výkazu zisku a ztráty (špatná částka nákladů – účet 551 i účet např. 518, chybný VH, špatná výše daně),
- přehledu o změnách vlastního kapitálu (špatný VH),
- cash flow (špatný VH, odpisy, výdaje spojené s pořízením DM) – v celé práci je uvažováno cash flow počítané nepřímou metodou.

Neoprávněné navýšení hodnoty majetku by mělo vliv na stejné oblasti jako nesprávné snížení hodnoty majetku, pouze by byly všechny dopady opačné (vstupní cena vyšší, odpisy vyšší, celkové náklady by byly nižší, zvýšení výsledku hospodaření atd.), tedy veškeré šipky v tabulce 4 by měly opačný směr.

Reprodukční pořizovací cena, vlastní náklady

Chybování při oceňování těmito metodami (reprodukční pořizovací cena a metoda vlastních nákladů) bude mít stejné dopady jako chybování při oceňování pořizovací

cenou. Hodnota majetku může být buď podhodnocena či nadhodnocena. Důsledky, které s sebou nadhodnocený či podhodnocený majetek nese, byly uvedeny v předcházejícím odstavci. Avšak je třeba dávat pozor, zdali se daný majetek odepisuje či nikoliv. V případě, že je daný majetek vyloučen z odepisování, tak nedojde k ovlivnění odpisů.

4.2.2 Technické zhodnocení a opravy

Účetní jednotka by měla odlišovat technické zhodnocení od oprav a udržování, neboť je povinna dodržovat veškeré právní předpisy a ty tuhle povinnost stanovují. Co se však stane, pokud se přeci jenom účetní jednotka splete a danou operaci zaúčtuje jako opravu či udržování (na účet 511 – Opravy a udržování), ale správně (dle předpisů) by ji měla zaúčtovat jako technické zhodnocení (na účet v účtově třídě 0 – Dlouhodobý majetek) či naopak?

Je třeba si uvědomit, že technické zhodnocení se účtuje jako zvýšení vstupní ceny dlouhodobého majetku a dochází i k odepisování jeho vstupní ceny (jeho hodnota se promítá do nákladů postupně). Provedením a zařazením technického zhodnocení do užívání se tedy rovněž změni výše odpisů a většinou dojde k prodloužení doby odepisování daného majetku.

Naopak prostředky vynaložené na opravy a udržování se zaúčtují v celé částce do nákladů. Tyto náklady jsou daňově uznatelnými ihned, v roce jejich pořízení nebo zaplacení.

Uvažujeme situaci (viz **příklad 3**), kdy podnik zaúčtuje částku 120 000 Kč do nákladů na účet 511 - Opravy a udržování, přitom se dle předpisů jednalo o technické zhodnocení. Co tedy tímto podnik způsobil? Dopady jsou znázorněny v tabulce 5.

Tabulka 5: Dopady záměny technického zhodnocení za opravu

Ovlivněný údaj	Neoprávněné zvýšení/snížení
Hodnota DM	↓
Odpisy*	↓
Účet 511 – Opravy a udržování	↑

Celkové náklady	↑
Hospodářský výsledek	↓
Základ pro výpočet daně z příjmu	↓
Daň z příjmu	↓

Zdroj: vlastní zpracování

Vysvětlivky:

* - bude ovlivněn účet 551, tak i účet 07x či 08x

↓ = neoprávněné snížení hodnoty

↑ = neoprávněné navýšení hodnoty

Z tabulky 5 je zřejmé, že tedy došlo k neoprávněnému navýšení nákladů. Náklady však nebyly neoprávněně navýšeny o celých 120 000 Kč, nýbrž jen o určitou část této částky, neboť, v případě správného zaúčtování, by se i tak část této částky promítla do nákladů ve formě navýšených odpisů dlouhodobého majetku. Tato situace tedy dále vede k nesprávnému snížení výsledku hospodaření, neboť výsledek hospodaření měl být snížen jen o příslušné odpisy, nikoliv o celou částku technického zhodnocení. Pokud by podnik tuto chybu neopravil před stanovováním základu daně – vedlo by to nejspíše k neoprávněnému snížení základu daně atd.

Tato záměna se projeví v rozvaze (špatná brutto hodnota DM, špatná částka odpisů – sloupec korekce u DM → chybná netto hodnota DM, chybný VH), výkazu zisku a ztráty (špatná částka nákladů – účet 551 a účet 511 → chybné součtové řádky nákladů a chybný VH, špatná výše daně), popř. v přehledu o změnách vlastního kapitálu (prostřednictvím chybného VH), ve výkazu cash flow (VH, odpisy, výdaje spojené s pořízením DM).

Občas tuto záměnu pojmů provedou účetní jednotky úmyslně, pak se tedy jedná o používání jedné z metod kreativního účetnictví. Tato vědomá záměna je většinou považována za nezákonný postup, tedy za podvod. Účetní jednotka se tímto krokem nejspíše snaží o optimalizaci základu daně z příjmu.

4.2.3 Odpisy

Jak již bylo uvedeno, řada účetních jednotek účetní odpisy nevypočítává, ale považuje za účetní odpis výši daňového odpisu. Tedy dochází k výpočtu daňového odpisu a posléze zaúčtování této částky jako hodnoty účetního odpisu (551/07x,08x).

Existují účetní jednotky, které automaticky vypočítávají účetní odpisy s pomocí sazeb pro daňové odpisy a nepovažují to za chybu. Avšak jsou i účetní jednotky, které tento chybný postup účtují s plným vědomím, že se jedná o chybu. A co tedy tyto jednotky může „motivovat“ k záměrnému porušování legislativních nařízení v této oblasti? Můžeme tedy říci, že tato záměna má pro účetní jednotku určité výhody. Mezi tyto výhody lze zařadit například:

- Zjednodušení administrativních prací, které jsou spojeny s evidencí dlouhodobého majetku.

V dnešní době však téměř každá účetní jednotka vede účetnictví s pomocí nějakého účetního softwaru. V podstatě každý současný účetní software umí automaticky spočítat a zaúčtovat účetní odpisy dle pokynů uživatelů a zároveň dovede vypočítat i výši daňových odpisů. Tím tedy také dochází ke snižování administrativní náročnosti v oblasti odpisů. Tudíž v dnešní době již není tak složité vypočítat oba druhy odpisů a je zbytečné porušovat pravidlo věrného a poctivého obrazu účetnictví. Můžeme říci, že tato „výhoda“ není již úplně aktuální.

- Při výpočtu daně z příjmu není potřeba provádět úpravy výsledku hospodaření z důvodu rozdílu odpisů účetních a daňových.

Účetní odpisy totiž nejsou, na rozdíl od daňových odpisů, daňově uznatelným nákladem – je tedy nutné při stanovování základu daně upravit výsledek hospodaření o rozdíl mezi nimi. Pokud se však velikost daňových a účetních odpisů rovná, tak tedy tento krok není třeba provádět.

- Při výpočtu odložené daně nebudou existovat žádné přechodné účetně daňové rozdíly. A tedy ze zůstatkových cen takto odepisovaných majetků odložená daň nevznikne, i když by měla.

Avšak, jak jsem již několikrát zmínila, stanovování účetních odpisů na základě sazeb daňových odpisů je většinou považováno za porušování věrného a poctivého zobrazení účetnictví, tudíž se jedná o účetní chybu.

Z daňového pohledu však toto účtování odpisů není postihnutelné, protože základ daně z příjmu je vypočítán v souladu s daňovou legislativou. Jedná se tedy pouze o porušování pravidel, týkajících se vedení účetnictví. Hlavním problémem je, že takto vedené účetnictví neodpovídá plně skutečnosti. I v případě, kdyby podnik stanovil stejnou životnost daného majetku, jako je v zákoně o dani z příjmu, vznikne povětšinou rozdíl v roce pořízení tohoto majetku. Neboť jak už jsem uvedla, tak daňový odpis nerespektuje měsíc pořízení – vypočítává se v roční výši na rozdíl od odpisu účetního. Pořídím-li majetek v listopadu, tak z pohledu účetního mohu uplatnit odpis max. ve výši 2 měsíců (za předpokladu, že účetní období se rovná kalendářnímu roku). Podobný problém nastane i v případě vyřazování dlouhodobého majetku. Pro lepší nastínění situace je uveden příklad 4.

• **Příklad 4**

Podnikatel koupil v říjnu roku 2008 výrobní stroj, který rovnou zařadil do užívání. Ve vnitropodnikových směrnících má stanoveno, že s odpisováním majetku podnik začíná ve stejném měsíci, ve kterém došlo k zařazení do užívání. Stroj spadá do druhé daňové odpisové skupiny – odepisuje se 5 let. Stroj stál 1 000 000 Kč. Podnikatel stanovil velikost předpokládaného ročního opotřebení na 2 % vstupní ceny měsíčně (byla zvolena tato sazba, aby se účetní opotřebování co nejvíce přiblížilo době životnosti z pohledu daňového), účetní odpisy jsou, z důvodu zjednodušení, účtovány jednorázově a to vždy na konci účetního období. Daňové odpisy vypočítává metodou rovnoměrného odepisování, zde jsou sazby pro 1. rok odepisování 11 % a pro další roky 22,25 %. Pro lepší přehlednost byly následující postupy zapsány do tabulky 6.

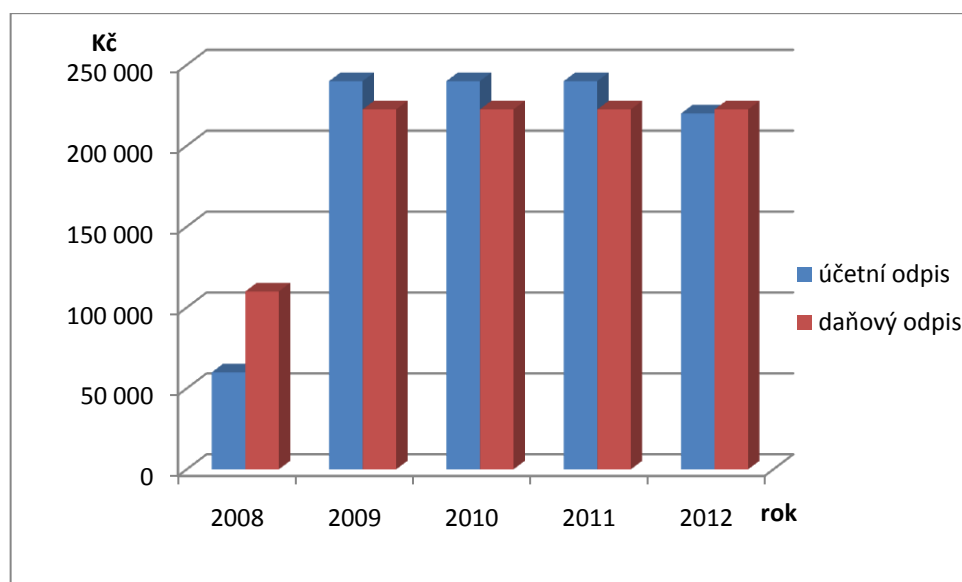
Tabulka 6: Znázornění zaúčtování odpisování DM

Datum	Účetní případ	Kč	MD	D	Účetní ZC v Kč	Daňová ZC v Kč
Říjen 2008	Nákup stroje, zařazení do užívání	1 mil.	022	321	1 mil.	1 mil.
Konec roku 2008	Účet. odpis za 3 měsíce (2 % VC á měsíc)	60 000	551	082	940 000	-

	Daň. odpis za rok 08 (11 % VC)	110 000	-	-	-	890 000
Konec roku 2009	Účet. odpis za rok 09	240 000	551	082	700 000	-
	Daň. odpis za rok 09 (22,25 % VC)	222 500	-	-	-	667 500
Konec roku 2010	Účet. odpis za rok 10	240 000	551	082	460 000	-
	Daň. odpis za rok 10	222 500	-	-	-	445 000
Konec roku 2011	Účet. odpis za rok 11	240 000	551	082	220 000	-
	Daň. odpis za rok 11	222 500	-	-	-	222 500
Konec roku 2012	Účet. odpis za rok 12 – odepsání do výše vstup. ceny	220 000	551	082	0	-
	Daň. odpis za rok 12	222 500	-	-	-	0
Konec roku 2012	Vyřazení stroje – stroj byl zcela odepsán (tedy ZC=0)	1 mil	082	022	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 1: Porovnání výše daňových a účetních odpisů

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 1 je patrné, že k největšímu rozdílu ve velikosti účetních a daňových odpisů dochází právě v prvním roce odepisování stroje. Důvodem je především to, že stroj byl pořízen v říjnu. Účetní odpis byl tedy vypočten pouze za měsíce: říjen, listopad a prosinec. Daňový odpis však byl stanoven v roční výši. Je tedy zřejmé, že pokud by firma účetní odpisy vypočítávala dle postupu pro daňové odpisy, navýšila by náklady (a snížila výsledek hospodaření) o 50 000 Kč. V následujících letech již rozdíly nejsou tak velké, ale i tak vidíme, že se velikost účetních i daňových odpisů zcela neshoduje v žádném roce. Dopady této chyby zobrazuje následující tabulka 7.

Tabulka 7: Dopady účetní chyby - účetní odpisy = daňovým odpisům

Ovlivněný údaj	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Účet 551	↑ 50 000 Kč	↓ 17 500	↓ 17 500	↓ 17 500	↑ 2 500
Účet 082	↑ 50 000 Kč	↓ 17 500	↓ 17 500	↓ 17 500	↑ 2 500
Celkové náklady	↑ 50 000 Kč	↓ 17 500	↓ 17 500	↓ 17 500	↑ 2 500
VH	↓ 50 000 Kč	↑ 17 500	↑ 17 500	↑ 17 500	↓ 2 500

Zdroj: vlastní zpracování

Vysvětlivky:

- ↓ = neoprávněné snížení hodnoty o uvedenou částku
↑ = neoprávněné navýšení hodnoty o uvedenou částku

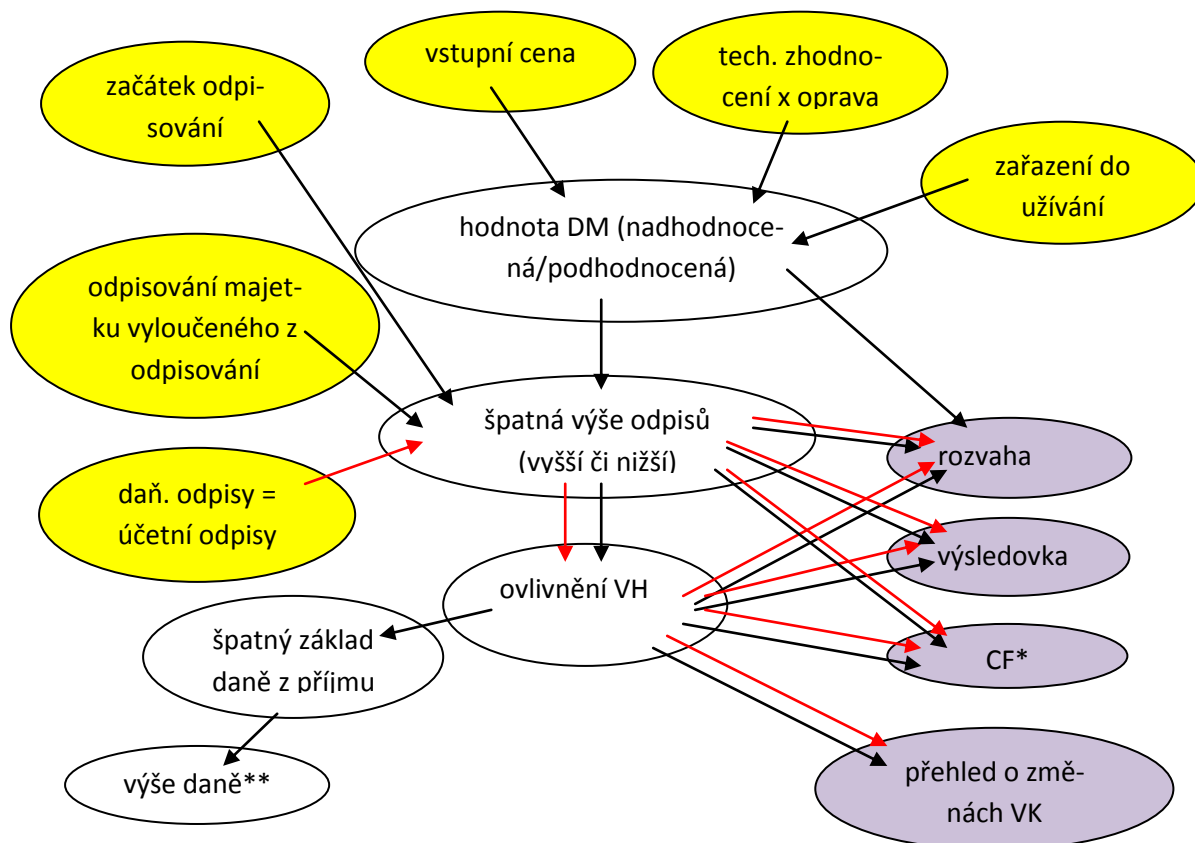
Tato chyba se promítne do výkazů, a to přesněji do rozvahy (sloupec korekce u DM, VH), výkazu zisku a ztráty (odpisy, VH) popř. do přehledu o změnách vlastního kapitálu (VH), do výkazu cash flow (VH, odpisy).

4.2.4 Další chyby týkající se dlouhodobého majetku

Další chyby, které se týkají dlouhodobého majetku, byly vyjmenovány v kapitole 4.1.4. Některé tyto chyby jsou znázorněny na obrázku 2. U většiny těchto chyb dojde ke stejným důsledkům jako u chyb v kapitolách 4.2.1, 4.2.2, a to k nadhodnocení dlouhodobého majetku, případně k podhodnocení dlouhodobého majetku. A od těchto dvou

„základních“ dopadů se odvíjí řada dalších důsledků. Je třeba si uvědomit, že celý systém účetnictví je propojen vazbami, tudíž jen málokterá chyba se neprojeví dále, v dalších výkazech, ukazatelích atd. Tyto důsledky a vazby jsou znázorněny na obrázku 2.

Obrázek 2: Vlivy nejčastějších účetních chyb v oblasti DM na účetnictví

Zdroj: vlastní zpracování

Vysvětlivky:

* jedná se o CF počítané nepřímou metodou, dále by tento výkaz musel být upraven mimo jiné o výdaje související s pořízením dlouhodobého majetku

** výše daně se také zobrazí ve výsledovce

○ - zobrazuje, v jakých účetních výkazech se chyby promítnou

● - uvádí oblast, ve které dojde ke vzniku účetní chyby

○ - jaké oblasti budou danou chybou zkresleny

→ - udávají, v jakých oblastech se účetní chyby promítnou

→ - udávají, kde se promítne chyba daňové odpisy = účetní odpisy, neboť tato chyba neovlivní základy daně z příjmů a tedy ani vypočtenou daň

Shrnutí

Shrneme-li tedy dopady související s výše uvedenými chybami, tak můžeme říci, že většinou dojde k nadhodnocení (podhodnocení) aktiv, dále dojde k ovlivnění výše nákladů. Některé chyby neovlivní přímo hodnotu DM, ale projeví se až špatnou výší odpisů. Z rozdílu mezi výnosy a náklady zjišťujeme výsledek hospodaření, tudíž dochází k ovlivnění i zisku (ztráty) daného účetního období, ale zároveň i zisku (ztráty) následujících účetních období (špatná výše odpisů se projeví i v letech následujících). Zkreslený výsledek hospodaření se zobrazí ve výkazu zisku a ztráty, v rozvaze, přehledu o změnách vlastního kapitálu, výkazu cash flow. S výsledkem hospodaření souvisí také stanovení daňového základu pro výpočet daně z příjmů a popř. tedy i daňové povinnosti. Z toho plyne, že může dojít i ke špatnému stanovení výše daně. Dále z důvodů zkreslených údajů nejspíše dojde i k ovlivnění ukazatelů finančního zdraví.

Některé chyby nebyly, z důvodu zachování přehlednosti obrázku, do obrázku zakresleny. Proto jsou jejich dopady stručně vypsány až zde:

- Tržby z prodaného dlouhodobého majetku nejsou zaúčtovány na účtu 641, ale například ve skupině 60.
-bude ovlivněna výsledovka – příjmy z prodeje DM budou zapsány na špatném řádku. Dále bude nejspíše ovlivněn výkaz CF (nepřímá metoda) – mají zde být zapsány příjmy z prodeje DM a v případě takového špatného zaúčtování, je vysoce pravděpodobné, že na ně účetní jednotka zapomene.
- Účetní jednotka nevytváří, a tedy neúčtuje opravné položky k dlouhodobému majetku, ačkoli by tak provádět měla.
- bude zkreslena jak rozvaha, výsledovka, cash flow, přehled o změnách vlastního kapitálu. Aktiva budou nadhodnocena, náklady naopak budou nižší než by měly být. Bude ovlivněn výsledek hospodaření, avšak nejspíše nebude ovlivněna výše daně z příjmu – jedná se o daňově neuznatelné náklady.

4.3 NÁVRHY NA OMEZENÍ VYBRANÝCH ÚČET. CHYB V PRAXI

V této části práce je navrhnout způsob, jak lze omezit výskyt výše zmíněných účetních chyb.

Při účtování o dlouhodobém majetku by se měla účetní jednotka řídit především zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláškou č. 500/2002 Sb., v platném znění, Českými účetními standardy, zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů atd.

Za velmi důležité považuji, aby účetní jednotka věděla, jaký právní předpis upravuje konkrétní oblast a mohla z něj tedy vycházet. Pro lepší přehlednost je uvedena následující tabulka 8, která uvádí příslušné právní předpisy upravující konkrétní oblasti DM. Neboť právě znalostí právních předpisů se dá předejít účetním chybám.

Tabulka 8: Právní předpisy upravující konkrétní oblasti DM

Oblast	Právní předpis
Způsoby oceňování DM	§ 24 - § 25 ZÚČ, část IV. vyhlášky č. 500/2002 Sb., v platném znění, České účetní standardy č. 013
Náklady související s PC	§ 47 vyhlášky č. 500/2002 Sb., v platném znění
Reprodukční PC	§ 25 ZÚČ, ČÚS č. 013
Vlastní náklady	§ 25 ZÚČ, ČÚS č. 013
Technické zhodnocení	§ 33 ZDP, pokyn MF ČR č. D-300
Oprava a údržba	§ 47 vyhláška č. 500/2002 Sb., v platném znění, občanský zákoník
Účetní odpisy	ZÚČ, vyhláška č. 500/2002 Sb., v pl. znění, ČÚS č. 013
Daňové odpisy	§ 26 - § 32 ZDP

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedené právní normy upravují oblast účtování a oceňování dlouhodobého majetku, avšak v mnoha případech poskytují určitou volnost účetní jednotce. Účetní jednotka si v řadě případů může zvolit postup z několika možných. Po té je většinou třeba

zvolený postup určitou dobu dodržovat. Tyto postupy je vhodné stanovit a upravit například pomocí vnitropodnikových směrnic.

Právě vnitropodnikové směrnice považují za další z možností, jak podnik může předcházet vzniku zbytečných účetních chyb v oblasti účtování a oceňování dlouhodobého majetku. Vnitropodnikové směrnice tedy zaručují (pokud jsou dodržovány), že stejné účetní případy budou prováděny stejným postupem. Avšak je velmi důležité tyto směrnice upravovat dle aktuálních podmínek. Následující obrázek 3 vymezuje okruhy, které by bylo přínosné upravit vnitropodnikovou směrnicí v oblasti DM.

Obrázek 3: Návrh hlavních oblastí řešení DM ve vnitropodnikové směrnicí ÚJ

Směrnice č. xy	
DLOUHODOBÝ MAJETEK A ODPISOVÝ PLÁN	
Název a adresa účetní jednotky:	
Vydal:	Účinnost:
<u>Úvodní ustanovení</u> - vymezit jaké právní předpisy upravují účtování o majetku <u>Vymezení dlouhodobého majetku</u> - definovat majetek, který bude považován za dlouhodobý. Podnik by měl uvést minimální vstupní ceny, při jejichž překročení má být majetek zaevidován v účetnictví dané účetní jednotky jako dlouhodobý majetek, uvést dělení DM. Popřípadě zde účetní jednotka může vymezit pojem drobný dlouhodobý majetek (hmotný i nehmotný) a stanovit požadavek na výši vstupní ceny pro tuto oblast majetku. Dále je zde vhodné popsat účtování DM - vymezit analytickou evidenci... <u>Oceňování dlouhodobého majetku</u> Zde lze vymezit, jakými způsoby podnik oceňuje dlouhodobý majetek. V případě pořizovací ceny je dobré uvést, které náklady bude podnik považovat za navýšení vstupní ceny majetku a započítávat je tedy do pořizovací ceny, a které bude účtovat do nákladů. Tuto oblast upravuje § 47 vyhlášky č. 500/2002 Sb., v platném znění, avšak například u naběhlých úroků z úvěru na pořízení dlouhodobého majetku si sama účetní jednotka může stanovit, zda je zahrnout do pořizovací ceny, nebo je zaúčtovat do nákladů. A právě minimálně tyto postupy je vhodné upravit a rozepsat pomocí vnitropodnikové směrnice, neboť účetní jednotka je povinna zvolený postup poté dodržovat u veškerého majetku.	

Avšak účetním jednotkám bych doporučila rozepsat (upřesnit) i náklady, které jsou sice vymezeny § 47 vyhlášky č. 500/2002 Sb., v platném znění, ale zde jsou pouze stručně vypsány. A to zejména ty náklady, které se v účetní jednotce vyskytují nejčastěji (a je tedy o nich nejčastěji účtováno).

Zařazení majetku do evidence

V této oblasti by bylo vhodné vymezit, jaké jsou způsoby nabytí majetku a stanovit podmínky pro provádění zařazení majetku do užívání. Dále by bylo pro podnik přínosné uvést, jaké doklady jsou potřeba při zařazení, jaké doklady je nutné vystavit po zařazení, kdo za zařazení majetku do užívání odpovídá atd.

Technické zhodnocení

Zde je dobré stanovit, jak bude účtováno v případě technického zhodnocení, popř. jak bude účetní jednotka postupovat, pokud nebude splněn cenový limit pro technické zhodnocení. Je také možné uvést zde osobu (osoby), která bude zodpovědná za rozhodnutí, zda se jedná o technické zhodnocení nebo o opravu. Popřípadě bych doporučila v této části ustanovit i osobu, kterou v případě nejistoty (zda se jedná o tech. zhodnocení či opravu) můžeme požádat o radu.

Odpisový plán dlouhodobého majetku

- tato část by měla zahrnovat:

- stanovení předpokládané doby (či výkonu) užívání majetku, doba (či velikost výkonu) by měla vycházet z odhadů účetní jednotky – jak dlouhou má daný podnik v úmyslu majetek používat,
- stanovení okamžiku, kdy má podnik začít s odpisováním DM (např. zda v měsíci zařazení majetku do užívání nebo až v měsíci následujícím),
- je vhodné, aby zahrnoval postup pro účetní i daňové odpisování,
- stanovení zbytkové hodnoty majetku, pokud se podnik rozhodne tuto možnost využívat,
- vymezit postup pro odepisování technického zhodnocení DM.

Vyřazení dlouhodobého majetku

Podnik by měl stanovit, z jakých důvodů lze majetek vyřadit a zároveň uvést, jaké doklady je třeba při těchto operacích vystavit a jak bude účetní jednotka danou operaci evidovat ve svém účetnictví, popř. je dobré uvést, kdo je za rozhodnutí o vyřazení majetku zodpovědný.

Vypracoval:	Odpovídá:
Počet stran:	Účinnost od:
v dne.....	 podpis

Zdroj: vlastní zpracování

Další oddíly vnitropodnikové směrnice by bylo vhodné věnovat oblastem: vytváření rezerv na opravy dlouhodobého majetku, popřípadě inventarizaci majetku atd. Tyto oblasti se však téměř nedotýkají výše vybraných účetních chyb, a proto jim zde není věnována pozornost.

Dobře vypracované vnitropodnikové směrnice mohou zlepšit chod podniku. Je však třeba zdůraznit, že vnitropodniková směrnice (nejen ta, co upravuje dlouhodobý majetek) se většinou liší podnik od podniku, neboť její obsah by měl být propojen s potřebami konkrétní firmy. Nelze tedy stanovit jednotnou směrnici, která by plně vyhovovala všem účetním jednotkám. Důležité je, aby směrnice nikdy nebyla v rozporu s právními normami. Pokud firma splní tento požadavek, tak po té je vytvoření vnitropodnikových směrnic zcela v její režii.

Výše uvedený návrh lze považovat za obecné vymezení vnitropodnikové směrnice k určitým oblastem dlouhodobého majetku, který může inspirovat účetní jednotky k zformulování vlastních vnitropodnikových směrnic v oblasti dlouhodobého majetku. Kvalitně vytvořené, aktualizované a dodržované vnitropodnikové směrnice mohou, dle mého názoru, velkou měrou zabránit výskytu celé řady účetních chyb.

Za další varianty, pomocí kterých by bylo možné předcházet vzniku účetních chyb, považují:

- Kvalitní školení, kde budou zaměstnanci (účetní) pravidelně informováni především o změnách v právních předpisech. Avšak tato varianta je již výrazněji limitována rozpočtem konkrétní firmy.

- Fungující vnitřní kontrolní systém - na základě výsledků plynoucích z vnitřního kontrolního systému (vnitřní kontrola by měla mimo jiné zviditelnit problematické oblasti) by měla firma přijímat preventivní opatření, aby se předešlo vzniku účetních chyb. Firma by tedy měla věnovat zvýšenou pozornost potencionálním problematickým oblastem.

5 DISKUZE

Základním požadavkem, který je kladen na účetnictví, je pravdivé a věrné zobrazení skutečnosti. Účetnictví by tedy mělo zachycovat realitu. S tímto požadavkem je částečně v rozporu využívání kreativního účetnictví. Tento pojem není v současnosti příliš dobře vysvětlen ani propracován. Autoři, zabývající se touto problematikou, se neshodují ani v otázce, zdali se jedná o legální činnost nebo nelegální. Z českých autorů se této problematice věnovala především KRUPOVÁ, L.: *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze* a KOVANICOVÁ, D.: *Finanční účetnictví: Světový koncept*. Ze zahraničních autorů je tato problematika zpracována zejména těmito autory: ORIOL AMAT, JOHN BLAKE, JACK DOWDS v publikaci: *The ethic of creative accounting*. Všichni tito autoři zaujímají určitý postoj k pojmu kreativní účetnictví. Tato práce se nejvíce ztotožňuje s vysvětlením kreativního účetnictví jako procesu, při kterém se ekonomické transakce uskutečňují tak, aby se dosáhlo příznivých výsledků v účetnictví. Toto pojetí je uvedeno v knize KRUPOVÁ, L.: *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze* a je z něj tedy vycházeno i při psaní této bakalářské práce.

Oblast kreativního účetnictví je úzce propojena s účetními chybami, ale i podvody, neboť právě tyto dva pojmy v podstatě zapříčinily vznik pojmu kreativní účetnictví. Kdyby lidé v oblasti účetnictví nechybovali, nepodváděli a nesnažili se neoprávněně zlepšit své výsledky, nebylo by třeba, dle mého názoru, pojmu kreativní účetnictví. Tato bakalářská práce se zaměřuje právě na oblast účetních chyb, která je tedy úzce propojena s kreativním účetnictvím.

Před začátkem vypracování této bakalářské práce jsem se pokoušela vyhledat odbornou literaturu, která by se týkala konkrétních účetních chyb. Touto oblastí se zabývali už v roce 1997 SKÁLA, M.; KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. v knize *Nejčastější účetní a daňové chyby*. Avšak, jak je vidět z roku vydání, jedná se již o poměrně starou a tedy neaktuální publikaci, tudíž se na ní není možné plně spolehnout. Dalšími knihami řešící tuto problematiku jsou knihy: SCHIFFER, V. *Správně vedené účetnictví*, DUŠEK, J. *Chyby a kontroly v účetnictví* a opět DUŠEK, J. *Jak se vyhnout chybám v účetnictví*. Tyto publikace jsou již aktuální, ale ani v těchto knihách nejsou uvedeny konkrétní účetní chyby. V těchto knihách je o účetních chybách psáno víceméně spíše obecně, tudíž z těchto knih bylo čerpáno pouze v teoretické části této práce.

Před zpracováním této práce jsem se tedy pokoušela dohledat další aktuální literaturu s tímto tématem. Ale neobjevila jsem žádnou knihu, která by se zabývala konkrétními účetními chybami. Avšak podařilo se mi najít různé články, publikované především auditory, které varují před různými chybami, ale povětšinou se jednalo pouze o stručný výčet různých účetních chyb, na které je třeba dát si při vedení účetnictví pozor.

Chyby, které jsou uvedené v této práci, patří dle auditorů k nejčastěji se objevujícím v oblasti dlouhodobého majetku. Já jsem se pokusila tyto chyby podrobněji rozepsat, vymezit jejich dopady a posléze navrhnout určité řešení, jak by se daným chybám dalo v budoucnu předcházet.

Mezi nejčastější chyby v oblasti dlouhodobého majetku jsem zařadila zejména: stanovení vstupní ceny, rozdíl mezi technickým zhodnocením a opravou a problematiku odpisů. Na tyto chyby poukazuje i např. HULA, J. v článku *Nejčastější chyby zjištěné při auditech účetních závěrek* nebo PILAŘOVÁ, I. v článku *Důležité vazby účetnictví a daní aneb jak najít a opravit chyby v účetnictví pro účely stanovení správného základu daně*. Avšak např. BULLA, M. v článku *Účetní uzávěrka – nejčastější chyby a omyly* upozorňuje v oblasti dlouhodobého majetku pouze na problematiku odpisů a okrajově zmiňuje opravné položky - to považuji za nedostatečné, stejně tak AMBROŽ, J. v článku *Nejčastější chyby v účetnictví zjištěné při auditu* zdůrazňuje pouze problematiku odpisů a inventarizace a okrajově zmiňuje problém zařazení DM do užívání.

Každá účetní chyba s sebou nese určité následky. Avšak autoři zpracovávající toto téma se následky nezabývali, neboť v jejich článcích jde především o upozornění (vyjmenování) konkrétních účetních chyb. Tudíž kapitola Vyhodnocení byla psána pouze na základě osobních znalostí pravidel a fungování účetnictví.

Za nejlepší možnost, jak se vyvarovat vzniku výše uvedených chyb, považuji vypracování kvalitních vnitropodnikových směrnic. Podobná myšlenka je velmi okrajově zmíněna v publikaci HULY, J. *Nejčastější chyby zjištěné při auditech účetních závěrek*. Avšak pan Hula věnuje větší pozornost vypracování vnitropodnikové směrnice v oblasti nákupu a prodeje zásob.

Odvažuji si tvrdit, že problematika konkrétních účetních chyb není v českých podmínkách téměř vůbec zpracována, existují zde pouze články auditorů, které se tomuto tématu věnují jen velmi okrajově a to je, dle mého názoru, velice nedostačující.

6 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce zpracovává téma: Kreativní účetnictví ve vazbě na omezení vybraných okruhů chyb v podmínkách českých účetních předpisů. Hlavním cílem bylo vyhodnotit účetní chyby vybraného okruhu účetnictví a na základě získaných poznatků podat návrh na omezení vybraných chyb v praxi.

V teoretické části jsem vymezila základní účetní pojmy a je zde zpracován pojem kreativní účetnictví, jeho metody, výhody a nevýhody a v neposlední řadě je zde nastíněno, jak společnost proti kreativnímu účetnictví bojuje. Jelikož se tato práce nezabývá pouze kreativním účetnictvím, ale důležitá pro tuto práci je jeho vazba na účetní chybu, je v další části práce definován pojem účetní chyba. S pojmem účetní chyba je také vysvětlen její vznik, případné opravy a následky.

Praktická část je zaměřena na účetní chyby vznikající v oblasti dlouhodobého majetku. Nejprve byly tyto chyby vyjmenovány a popsány. Za nejčastější chyby v oblasti dlouhodobého majetku považuji tyto chyby: špatně stanovená vstupní cena, nesprávné rozlišování technického zhodnocení x oprav a udržování a odpisy. Cílem této práce však bylo zejména vyhodnocení těchto vybraných účetních chyb. Následně tedy byly vypsány a znázorněny jejich dopady do účetnictví. Všechny výše uvedené chyby narušují požadavek na věrné a poctivé zobrazení účetnictví a zároveň ovlivňují řadu účetních údajů či výkazů. Tyto dopady byly uvedeny v předchozích kapitolách, zejména v kapitole 4.2 Vyhodnocení.

Závěr praktické části byl věnován stanovení návrhů, jak by bylo možné vybraným účetním chybám předcházet. Nejprve byla vytvořena tabulka, zobrazující konkrétní oblasti DM a jejich právní úpravu. Neboť právě neznalost právních předpisů způsobuje velké množství chyb a pro účetní jednotku je velmi důležité a užitečné vědět, kde lze nalézt konkrétní právní úpravu dané oblasti účtování. Dále jsem obecně vymezila vnitropodnikovou směrnici k dlouhodobému majetku, pomocí které by zejména bylo možné, dle mého názoru, vybraným chybám předcházet. Tato směrnice by mohla sloužit jako inspirace pro účetní jednotky, neboť je v ní vymezeno, jaké oblasti DM by bylo vhodné upravit pomocí směrnice, aby se předešlo řadě účetních chyb. Následně zde byly nastíněny další možnosti, jak lze předcházet uvedeným chybám – např. pomocí školení a vnitřního kontrolního systému.

Při psaní této práce jsem vycházela z platných právních předpisů a z aktuální literatury. Ovšem v českých účetních podmínkách dochází poměrně velmi často ke změnám právních předpisů a z toho také bohužel pramení nejen vznik celé řady účetních chyb, neboť řada účetních jednotek tyto změny nestíhá registrovat, ale také z toho plyne možná omezenost využitelnosti této bakalářské práce. Neboť nelze vyloučit, že např. již příští rok nedojde ke změnám právních předpisů a uvedené chyby již nebudou aktuálními.

Avšak i přesto věřím, že tato bakalářská práce pomůže upozornit na problematiku účetních chyb, která, dle mého názoru, není v českých podmínkách důkladně zpracována. A zároveň tedy doufám, že tato práce bude varovat čtenáře před vznikem výše uvedených účetních chyb.

6.1 Klíčová slova

Kreativní účetnictví, účetní chyba, dlouhodobý majetek, účetní výkazy

7 SUMMARY

The title of this bachelor's thesis is: The creative accounting specialized in limitation of selected areas of errors in terms of Czech accounting regulations. The main aim is the evaluation of accounting errors in a selected area of accounting. Then I make proposals for limitation of the selected errors in practice.

I defined basic accounting terms in a theoretical part of this essay. There is also defined term a creative accounting, its methods, its advantages and disadvantages and there is also how the society fights against the creative accounting. This work isn't only about the creative accounting but there is important the connection between creative accounting and accounting errors. So there is also defined terms: accounting errors, their origins, corrections and their consequences.

The practical part is focused on accounting errors in area of fixed assets. At first the errors were described. The most common errors in area of fixed assets are these errors: wrong input prices, confusion of technical improvements and repairs and wrong depreciations. In the next section there were written their impacts on the accounting. All the accounting errors which were written in the previous chapter break the rule of true and fair presentation of the accountancy. Simultaneously they have impacts on a number of accounting dates or statements. At the end of the practical part I tried to delimit the internal regulations to fixed assets. In my opinion this internal regulation could help to prevention of accounting errors. This regulation could be also used to inspire accountants because there is defined which areas could be good to adjust by this regulation.

During the writing of this work I relied on existing legislation and current literature. But in the Czech accounting conditions there are very often changes and so it's one of the causes of origins of accounting errors because many accountants aren't able to register these changes. And these changes could limit using of this work in a practice. For example in the next year there could be changes in the Czech legislation and these errors won't be current.

But in spite of it I believe that this work could highlight the problem of accounting errors. These problems in the Czech accounting area aren't sufficiently processed on. So I hope that this work will warn readers before the most common accounting errors in accounting of fixed assets.

7.1 Key words

Creative accounting, accounting errors, fixed assets, financial statements.

8 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KRUPOVÁ, L. *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. Praha: Komora auditorů České republiky, 2001. 64 s, ISBN 80-902855-2-X.
- [2] KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: Světový koncept*. 4. Praha: Polygon, 2003. 536 s, ISBN 80-7273-090-8.
- [3] KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha: Bova Polygon, 2009. 413 s, ISBN 987-80-7273-156-5.
- [4] SKÁLA, M.; KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. *Nejčastější účetní a daňové chyby*. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 179 s. ISBN 80-85963-37-X.
- [5] SCHIFFER, V. *Správně vedené účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 280 s, ISBN 978-80-7357-5.
- [6] DUŠEK, J. *Chyby a kontroly v účetnictví*. 3. aktualiz. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2001. 96 s, ISBN 80-247-0018-2.
- [7] DUŠEK, J. *Jak se vyhnout chybám v účetnictví*. Praha: Grada Publishing, 2011. 118 s, ISBN 978-80-247-3539-9.
- [8] RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. Olomouc: Anag, 2011. 1031 s, ISBN 978-80-7263-4.

Internetové zdroje:

- [9] SLOVNÍK POJMŮ. Dostupný z WWW: www.ivistopedia.com
- [10] ZÁKONY A PRÁVNÍ NORMY. Dostupné z WWW: www.business.center.cz/business/pravo/zakony/

Články na internetu:

- [11] ORIOL AMAT, JOHN BLAKE, JACK DOWDS. *The ethic of creative accounting* [online]. 1999 [cit. 2012-09-11]. Dostupný z WWW: www.recerca.net/bitstream/handle/2072/495/349?sequence=1
- [12] KUČEROVÁ, D. *Máte chybu v účetnictví? V první řadě je to vaše chyba, nikoli chyba účetní* [online]. 2010 [cit. 2012-12-12]. Dostupný z WWW: www.podnikatel.cz/clanky/ucetnictvi-danova-evidence-chyba-ucetni/

- [13] FIRMA AUDIT ÚČETNICTVÍ, S.R.O. *Nejčastější účetní a daňové chyby* [online]. 1997 [cit. 2012-12-12]. Dostupný z WWW: www.auditucetnictvi.cz/web/smernice/CHYBYUCEDAN.DOC
- [14] HULA, J. *Nejčastější chyby zjištěné při auditu účetních závěrek* [online]. 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupný z WWW: www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d41227v52038-nejcastejsi-chyby-zjistene-pri-audit-u-ucetnich-zaverek/
- [15] PETRLÍKOVÁ, B. *Nejčastější chyby v oceňování majetku* [online]. 2011 [cit. 2012-12-12]. Dostupný z WWW: [www.dashofer.cz/download/ukazky/NO_Chyby_v_ocenovani_majetku_\(NO\).pdf?wa=WWW13IX](http://www.dashofer.cz/download/ukazky/NO_Chyby_v_ocenovani_majetku_(NO).pdf?wa=WWW13IX)
- [16] PILAŘOVÁ, I. *Důležité vazby účetnictví a daní aneb jak najít a opravit chyby v účetnictví pro účely stanovení správného základu daně* [online]. 2010 [cit. 2012-12-12]. Dostupný z WWW: www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d8445v11107-dulezite-vazby-ucetnictvi-a-dani-aneb-jak-najit-a-opravit-chyby-v/
- [17] DELOITTE. *Účetní zpravodaj, novinky z oblasti českého účetnictví, IFRS a US GAAP* [online]. 2010 [cit. 2012-12-12]. Dostupný z WWW: www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/ucetni_zpravodaj_1003.pdf
- [18] MAŠKOVÁ, I. *Nejčastější chyby zjištěné při kontrolách účetnictví a daní za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2012-02-26]. Dostupný z WWW: www.zeis.cz/cas/Profex_2_2009.pdf
- [19] DĚRGEL, M. *Účetní versus daňové odpisy – hmotného majetku* [online]. 2011 [cit. 2013-02-26]. Dostupný z WWW: www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d33172v42570-ucetni-versus-danove-odpisy-hmotneho-majetku/
- [20] BULLA, M. *Účetní uzávěrka – nejčastější chyby a omyly* [online]. 2006 [cit. 2013-02-26]. Dostupný z WWW: www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d210v186-ucetni-uzaverka-nejcastejsi-chyby-a-omyly/
- [21] AMBROŽ, J. *Nejčastější chyby v účetnictví zjištěné při auditu* [online]. 2005 [cit. 2013-02-26]. Dostupný z WWW: [www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d1634v1610-nejcastejsi-chyby-v-ucetnictvi-zjistene-pri-audit-u/?search_query=\\$issue=415](http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d1634v1610-nejcastejsi-chyby-v-ucetnictvi-zjistene-pri-audit-u/?search_query=$issue=415)

Zákony:

- [22] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- [23] Vyhláška 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů

- [24] České účetní standardy pro podnikatele
- [25] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
- [26] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění

9 SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Tabulka 1: Anketa mínění auditorů ve VB a ve Španělsku o kreativním účetnictví.....	16
Tabulka 2: Nejčastější účetní chyby v okruhu DM dle autorů.....	26
Tabulka 3: Účtování pořízení DM.....	30
Tabulka 4: Dopady nižší pořizovací ceny DM.....	36
Tabulka 5: Dopady záměny technického zhodnocení za opravu a udržování.....	38
Tabulka 6: Znázornění zaúčtování odpisování DM.....	41
Tabulka 7: Dopady účetních chyby – účetní odpisy = daňovým odpisům.....	43
Tabulka 8: Právní předpisy upravující konkrétní oblasti DM.....	46
Obrázek 1: Evidence a účtování PC a nákladů souvisejících s pořízením.....	29
Obrázek 2: Vlivy nejčastějších účetních chyb v oblasti DM na účetnictví.....	44
Obrázek 3: Návrh hlavních oblastí řešení DM ve vnitropodnikové směrnici ÚJ.....	47
Graf 1: Porovnání výše daňových a účetních odpisů.....	42

10 SEZNAM ZKRATEK

CF	cash flow
ČÚS	Český účetní standard
DM	dlouhodobý majetek
ICAW	Institut autorizovaných účetních zalců v Anglii a Walesu
MF	Ministerstvo financí
PC	pořizovací cena
ÚJ	účetní jednotka
VH	výsledek hospodaření
VK	vlastní kapitál
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění
ZÚČ	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění